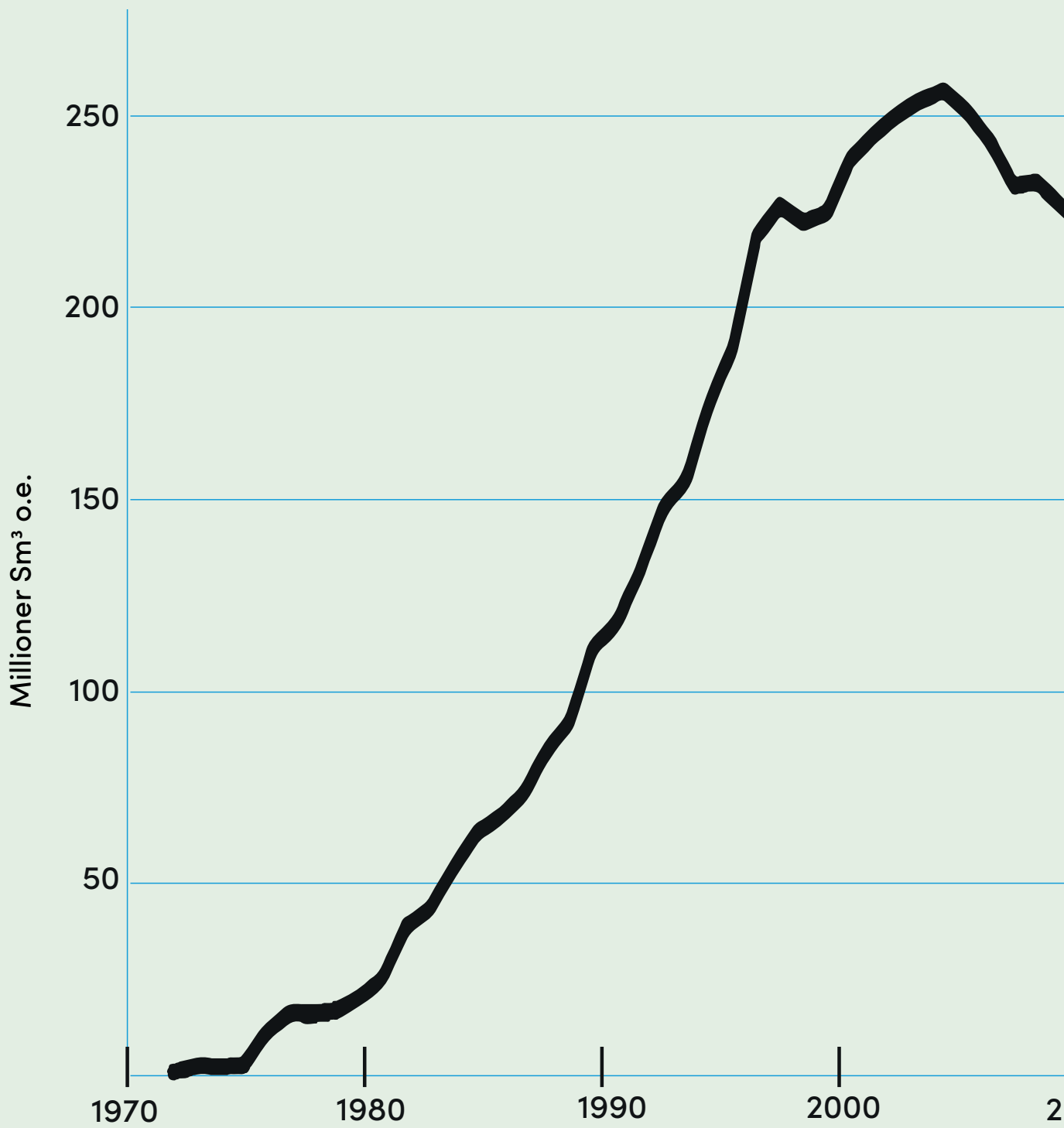

ETTER OLJA

**Ny kurs for
en grønn industrialder**

Magasinet er skrevet av Sigurd Jorde og Elise Tunstrøm i Manifest Analyse, med faglig støtte fra Ali Esbati i De Facto – Kunnskapssenter for fagorganiserte.

I arbeidet med denne teksten har vi intervjuet en rekke selskaper og organisasjoner som jobber for en grønn omstilling av Norge. Analysen og konklusjonene i teksten er vi selv ansvarlige for.

Samtidig vil vi takke følgende for å ha delt erfaringer, fakta, analyser og meninger: Fellesforbundet, Styrke, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, Framtiden i våre hender, Morrow Batteries, Yara, Vårgrønn, Deep Wind Offshore, Heidelberg Materials og Norsk Industri.

Takk også til Ola Innset og Yngve Solli Heiret for faglige råd og innspill om økonomi og industri.

Omslagsillustrasjon: Sunniva Prytz Sandnes

Design, ombrekk og illustrasjoner: Sunniva Prytz Sandnes. Kildefoto er oppgitt i bildetekst.

Trykket hos: Flisa trykkeri, Norge.

Opplag: 1500

Utgivelsesår: 2026

Innhold

4	FORORD: Grønn omstilling er også industripolitikk
6	KAPITTEL 1: Ny kurs – Hvilken framtid vil vi skape?
8	KAPITTEL 2: Industri gjør Norge til et rikt land
16	KAPITTEL 3: Norges veivalg
24	KAPITTEL 4: Hva gikk galt da Norge satset grønt?
40	KAPITTEL 5: Grønn industripolitikk som møter utfordringene
56	KAPITTEL 6: En rettferdig grønn omstilling
64	KAPITTEL 7: Mytene i veien for å ta styringen
70	ETTERORD: Tilbake til veivalget

Forord:

Grønn omstilling er også industripolitikk

Av Stian Sagvold, Nestleder i Fellesforbundet.

Stian Sagvold fra tiden han var leder av Verkstedklubben Aker Verdal. Foto: Martin G. Slørdal / FriFagbevegelse.

Det grønne skiftet blir ofte framstilt som et teknologisk kappløp eller et klimaregnskap. Men for oss som står tett på industrien og arbeidsfolk i hverdagen, er det noe langt mer grunnleggende: Et spørsmål om hvilket samfunn vi skal leve i, hvem som skal skape verdiene og hvem som skal ta del i dem.

Norge er et industriland. Det er lett å glemme i en tid der politikk ofte handler om tjenester, effektivisering og markedsmekanismer. Likevel er det fortsatt industrien som gir oss eksportinntektene, de produktive jobbene og mye av den teknologiske utviklingen vi trenger for å lykkes med grønn omstilling. Om vi overlater denne omstillingen til tilfeldighetene eller markedet alene, risikerer vi både tap av arbeidsplasser, svekket beredskap og økte forskjeller. Derfor trenger vi en aktiv industripolitikk.

For meg er dette ikke en teoretisk diskusjon. Som tidligere klubbleder ved Aker Solutions Verdal fikk jeg på nært hold være med på en industri som satset tungt på det grønne skiftet. Vi satset tungt på nye markeder, nye produkter og nye krav til kompetanse. Det handlet om havvind, om utslippskutt i produksjonen, og om å posisjonere verftet for framtiden. Denne omstillingen kom ikke av seg selv. Den krevde politiske rammevilkår, vilje til investeringer og tett samarbeid mellom eiere, ledelse og de ansatte.

Erfaringen fra Aker Solutions Verdal viste meg tydelig hva som er mulig når industriell kompetanse tas på alvor og brukes aktivt inn i det grønne skiftet. Arbeiderne var ikke et hinder for omstilling, men en forutsetning for å lykkes. Kunnskapen på gulvet, stoltheten i faget og viljen til å lære nytt gjorde det mulig å kombinere klimahensyn med trygg sysselsetting. Dette er erfaringer som er direkte overførbare til industripolitikken vi utformer på nasjonalt nivå.

Industripolitikk handler ikke om å holde fast ved fortiden. Det handler om å ta ansvar for framtiden. Det handler om at fellesskapet må være med og styre investeringer, bygge kompetanse og ta risiko der private aktører ikke gjør det alene. Historien viser at de store industrielle sprangene fra vannkraft og metallindustri til olje og gass aldri har vært markedsprosjekter. De har vært politiske valg.

I møte med det grønne skiftet blir dette tydeligere enn noen gang. Skal vi kutte utslipp raskt og samtidig sikre arbeid til folk, må klimamålene kobles til konkrete planer for industriutvikling. Det betyr nye verdikjeder, ny bruk av eksisterende kompetanse og et tett samarbeid mellom myndigheter, industri og fagbevegelse. Det krever politikk som tør å prioritere, og som ser verdien av produksjon i Norge og ikke bare konsum.

Dette er særlig viktig for en yngre generasjon politikere. De vil arve både klimautfordringen og konsekvensene av de politiske valgene som tas i dag. For mange unge er industripolitikk kanskje et fjernt eller teknisk tema. Men realiteten er at industripolitikk handler om jobber der du bor, om muligheten til å bygge lokalsamfunn, og om hvorvidt det grønne skiftet blir et prosjekt for de få eller et løft for mange.

Som fagbevegelse er vi opptatt av at omstillingen skal være rettferdig. Arbeidsfolk skal ikke betale prisen alene, verken gjennom tapte jobber eller dårligere vilkår. Tvert imot mener vi at de som skaper verdiene, også sitter med mye av løsningen.

Manifest Analyse bidrar med analyser som tydeliggjør hvorfor industripolitikk igjen må bli et kjerneområde i samfunnsdebatten og hvorfor det grønne skiftet ikke kan lykkes uten en aktiv stat og sterke fellesskapsløsninger.

Skal vi lykkes i å kombinere klimaansvar, verdiskaping og små forskjeller, må industripolitikken tilbake på dagsorden. Ikke som nostalgi, men som framtidsstrategi.

Jeg håper denne utgivelsen kan bidra til nettopp det.

Ny kurs

Hvilken framtid vil vi skape?

Kildefoto: Paul Andreas Røstad / DEXTRA Photo / Digitalt museum.

Norge står i en brytningstid. Om få år vil vår viktigste kilde til rikdom og velferd, nemlig eksport av olje og gass, være kraftig redusert. Enten fordi ressursene på sokkelen tømmes. Eller fordi klimapolitikken lykkes, slik at fossil energi blir overflødig. Norsk økonomi er tungt dominert av oljeindustrien. Slik vil det være i et tiår til, eller kanskje to. Men ikke for alltid. Norge har i dag ingen god plan for å løse denne utfordringen.

Ingen vil miste det vi har bygget opp i fellesskap. Norge er et *godt* samfunn å leve i takket være velferdsstaten, og vi er et *rikt* land takket være inntektene fra oljeindustrien. Det er ingen selvfølge. En viktig forutsetning for at olja har bidratt positivt til samfunnsutviklingen, var at vi fant olje i en historisk periode hvor det var poli-

tisk ønskelig og mulig å underlegge oljeindustrien fellesskapets kontroll.

Ved å investere inntektene fra salg av petroleum i Statens pensjonsfond utland, ofte kalt Oljefondet, har vi sørget for at rikdommen også kommer framtidige generasjoner til gode. Målet er at fondet skal vare tilnærmet evig. Men Oljefondet kan ikke opprettholde de om lag 100 000 arbeidsplassene i oljesektoren som er hjørnesteinen i mange lokalsamfunn over hele landet. Oljefondet kan heller ikke veie opp for at vår største og viktigste eksportnæring går ut på dato.

Norge har hatt gullaldre før også. I slutten av 1870-årene utgjorde norske seilskip verdens tredje største handelsflåte. Kort etter kom dampskipene, og våre seilskuter ble akterutseilt fordi det

skortet på vilje og evne til teknologisk omstilling. Konsekvensen ble en langvarig krise for mange kystsamfunn. Det tok flere tiår før Norge kom opp av bølgedalen. Rundt femti år senere hadde en ny generasjon redere lært av sine forgjengeres feil. I 1920-årene satset de tidlig på dieselmotor, noe som førte til at Norge hadde verdens fjerde største flåte i mellomkrigstiden.¹

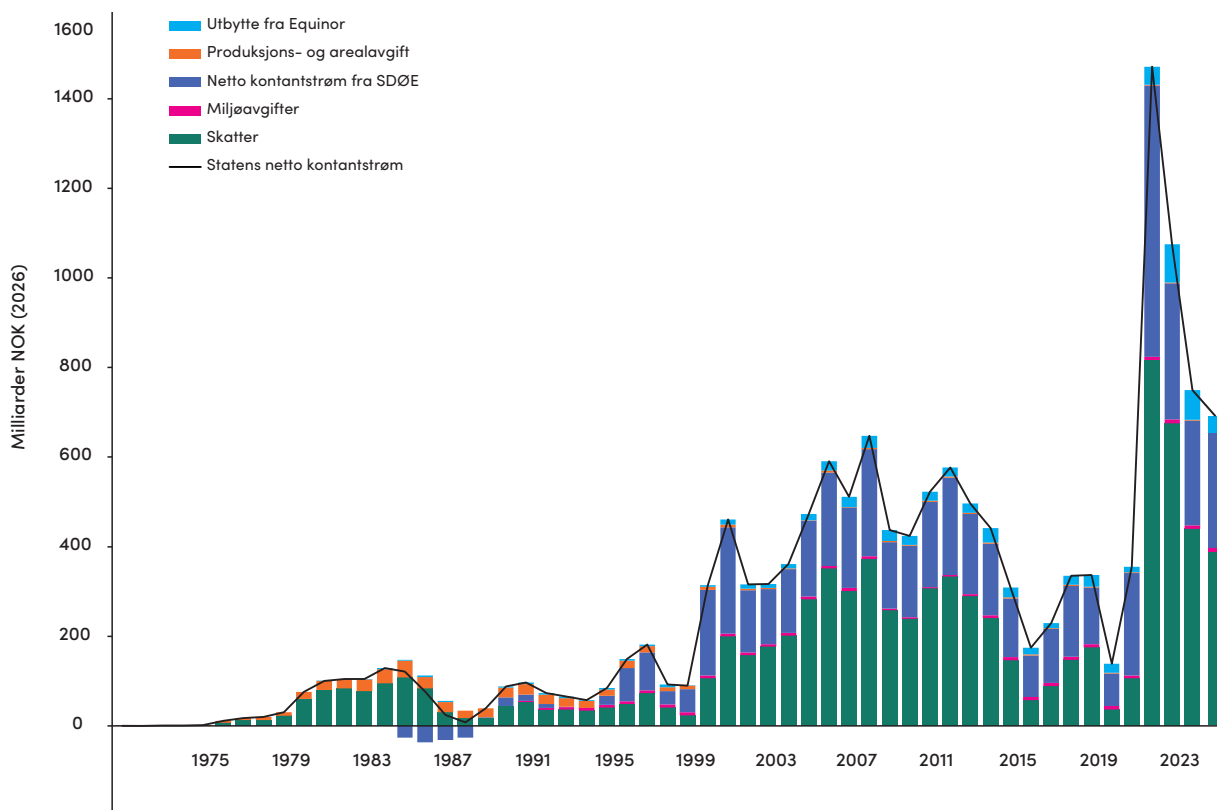
Nå står vi foran en ny energiomstilling. Vi skal gå fra fossil til fornybar energi. Hvilke former for energi som vil vinne fram, er fortsatt uklart. Og vi er ikke sikre på om omstillingen blir vellykket eller fisler ut i industridød og massearbeidsledighet. Et frampek ser vi allerede i verftsindustrien langs norskekysten, hvor enkelte norske verft har varslet nedbemanning på grunn av manglende

oppdrag.² Det står ingen grønne prosjekter klare til å fylle ordrebøkene.

Regjeringen erkjenner hvordan norsk oljesektor er i endring: «Fra første del av 2030-tallet ventes norsk petroleumsproduksjon å falle gradvis i takt med en uttømming av gjenværende utvinnbare ressurser».³ Men hva gjør de i møte med disse endringene?

Spørsmålet er ikke *når* produksjonen skal avvikles, men *hvordan* det skjer. Er det en utvikling vi tar kontroll over, eller lar vi den skje kaotisk? Om vi velger rett, kan vi sørge for både nye industriarbeidsplasser, gode lokalsamfunn, eksportinntekter og en grønn omstilling. Velger vi feil, kan vi få en ny krisetid, slik Kyst-Norge opplevde da resten av verden gikk fra seilskuter til dampskip.

Norges inntekter fra olje og gass i perioden 1971 til 2025.

Figur 1: Statens inntekter fra norsk sokkel kommer i form av utbytte fra statens eierandeler i Equinor, fra eierandeler i oljefeltene gjennom Petoro (SDØE) og skatt på oljeselskapene. En liten del kommer i form av avgifter. Inntektene varierer fra år til år, avhengig av den internasjonale oljeprisen.

Industri gjør Norge til et rikt land

Kildefoto: Rygenefossen KEN / CC BY-SA 3.0 / Wikimedia Commons.

«Likevel er ikke antallet ansatte det viktigste, men forholdet mellom industrien og samfunnet rundt.»

For noen er det fristende å tenke at et rikt og velutviklet land som Norge ikke lenger trenger industri. Vi kan kjøpe det vi trenger fra utlandet og erstatte industri med annen økonomisk virksomhet. Service og tjenester, for eksempel. Et slikt resonnement er dessverre en kortslutning. Bytter du ut en industriarbeider med et sykkelbud, bytter du ut mer enn bare arbeidsantallet. Du endrer samtidig noe grunnleggende ved samfunnets økonomi. Eksportindustri er helt nødvendig for å opprettholde velstanden vår.

Norsk industri sysselsetter i dag 234 700 arbeidsfolk.⁴ Det er riktignok færre enn i sektorer som helse og omsorg, varehandel, undervisning og bygg og anlegg. Likevel er ikke antallet ansatte det viktigste, men forholdet mellom industrien og samfunnet rundt.

Det ser vi tydelig i petroleumssektoren. Antallet som jobber direkte med olje- og gassutvinning er 26 000. Legger vi til alle som jobber direkte eller indirekte i petroleumssektoren, kommer vi til 95 000.⁵ Tar vi med en videre krets av alle som er forbundet med oljenæringen, så oppgir næringen selv et tall på 204 000 sysselsatte.⁶ Denne sektoren skaper bruttoverdier for 1143 milliarder. Til sammenligning skaper varehandelen, som har flere ansatte, bruttoverdier for 368 milliarder.⁷

HVA ER INDUSTRIPRODUKSJON?

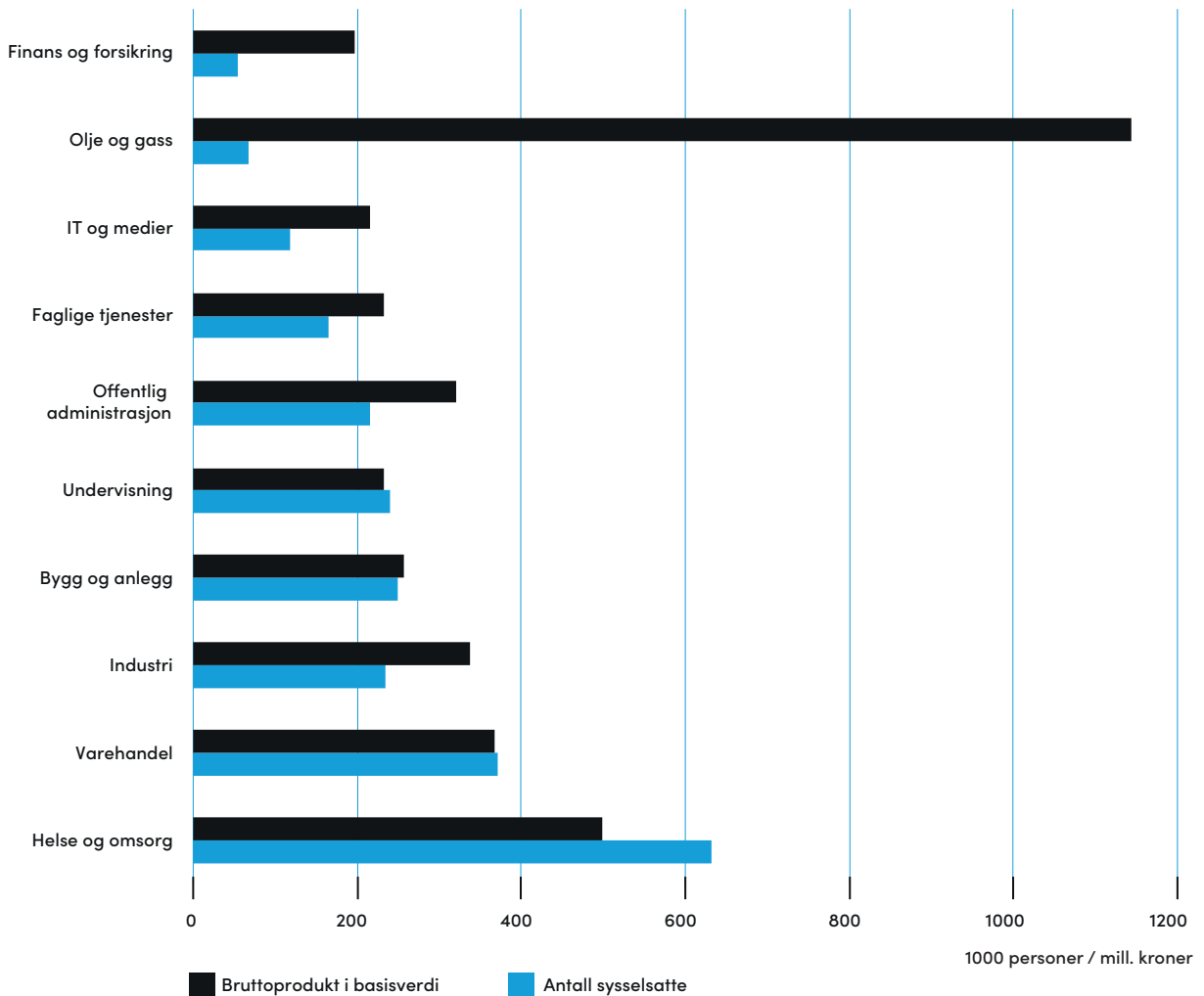
En bedrift investerer i maskiner og lokaler, kjøper råvarer og arbeidskraft. Arbeidskraften omdanner råvarer eller deler til et produkt i en prosess. Produktet selges for mer enn summen av råvarer, arbeidskraft og andre kostnader til produksjonen. Til sammen skapes et overskudd, som fordeles til fortjeneste, lønn, nedbetaling av lån og skatt til staten.

Noen av industrivarene eksporteres, noe som gir Norge mulighet til å importere varer fra utlandet vi ikke produserer selv.

Poenget er ikke at andre sektorer er mindre viktige. Helse, skole og varehandel er avgjørende for samfunnet. Men ikke alle jobber spiller samme rolle i økonomien. Noen sektorer er mer sentrale enn andre for inntekter, eksport, teknologiutvikling og samfunnets evne til å finansiere velferden rundt seg.

For å forklare hvorfor industrien fortsatt er nødvendig i et rikt samfunn, vil vi trekke fram fire punkter: Industriens bidrag til eksport, produktivitet, organisert arbeidsliv og ringvirkninger for lokalsamfunn.

Produksjon målt i verdi og antall sysselsatte i utvalgte næringer.

Figur 2: Grafen viser ikke at noen sektorer av samfunnet er viktigere enn andre – vi trenger alle – men at det i industrien og i olja skapes varer og verdier som kan eksporteres og som gir ringvirkninger for resten av samfunnet.

Verdiskapingen i næringslivet oppgis gjerne i bruttoprodukt i basisverdi, det vil si verdien av det som er produsert minus driftskostnadene forbundet med å produsere det. I offentlig sektor settes bruttoproduktet til summen av kostnadene i produksjonen, altså lønnskostnader og andre utgifter, fratrasket innkjøp.

Worley Rosenberg verft i Stavanger har i flere tiår bygget oljeplattformer og skip til oljeindustrien. Selskapet og de ansatte vil gjerne satse på havvind, men savner prosjekter. Foto: Sigurd Jorde.

1. Ingen import uten eksport

For at Norge skal kunne importere varer vi ikke produserer selv, må vi også eksportere varer. Norge har i mange år hatt et handelsoverskudd. Det vil si at vi eksporterer for mer enn vi importerer. Dette overskuddet skyldes i all hovedsak eksport av olje og gass. I 2025 eksporterte Norge olje og gass for 1000 milliarder kroner, noe som tilsvarte 57 prosent av norsk vareeksport.⁸

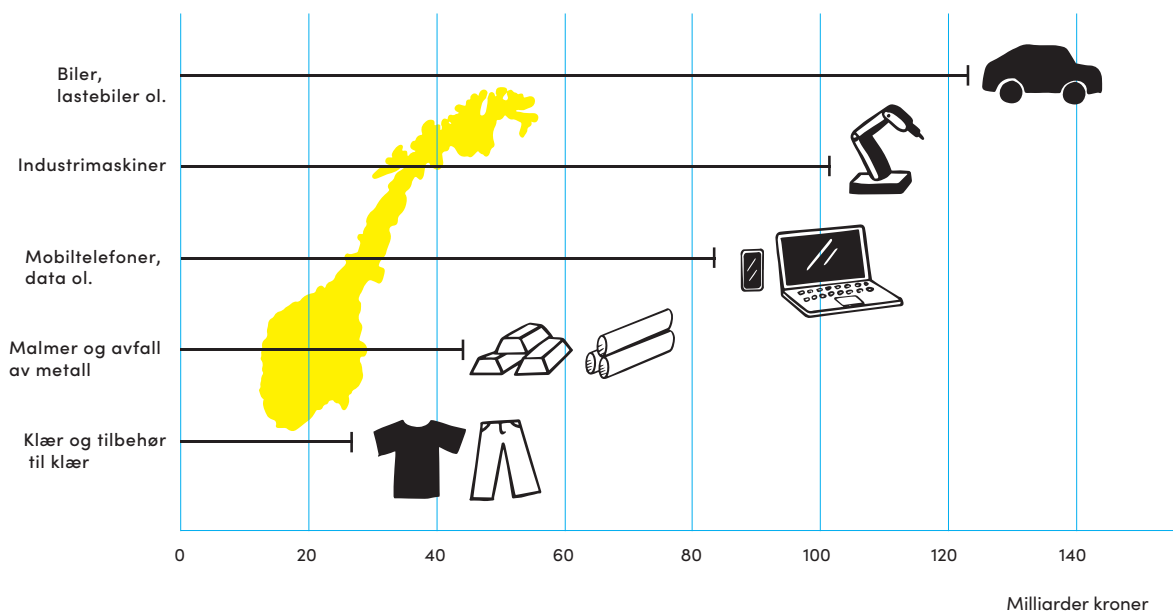
Når omverdenen ikke lenger vil ha olje og gass, risikerer vi å få et handelsunderskudd, altså at vi eksporterer for mindre enn vi importerer. Land med handelsunderskudd må som regel låne for å finansiere handelsunderskuddet. For Norges del kunne vi tappet Oljefondet, men vi er ikke garantert at våre fondsaksjer i utlandet vil gi avkastning for alltid.

Det er ikke likegyldig hva et land handler med utlandet. Et industriland kjennetegnes ved at man i grove trekk importerer uforedlede råvarer og eksporterer industrivarer, mens et utviklingsland gjør motsatt. Utviklingsland vil slite med å skape

økonomisk vekst og utvikling av råvarer. Gjennom industriell produksjon og utvikling skaper man stadig bedre produkter og flere produkter per arbeidstime. Den samme produktivitsveksten får man ikke i råvareproduksjon. Råvarene forblir de samme. Et utviklingsland vil i prinsippet trenge stadig mer uforedlede råvarer å eksportere for å kunne importere industrivarer som øker i kvalitet og verdi år for år.

Selv om Norge er et industriland, er norsk eksport likevel dominert av råvarer; olje, gass, fisk og metaller. Det som skiller Norge fra mange råvareland, er at petroleum har en høyere egenverdi (grunnrente) enn for eksempel jordbruksprodukter eller metaller. Og enda viktigere: Norge har bygget opp en høyteknologisk industri rundt oljeutvinningen. Norsk leverandørindustri og oljeservice er verdensledende innen offshoreteknologi og oljeleting, og en egen stor eksportsektor. Den norskbaserte leverandørindustrien omsatte for 374 milliarder kroner i 2020, hvorav om lag 30 prosent i internasjonale markeder.⁹

Viktigste importvarer til Norge i 2025

Figur 3.

2. Industrien driver produktiviteten

Industriland blir ikke rike bare fordi de produserer varer, men fordi industrien er en viktig kilde til produktivitetsveksten. For å få produktivitetsvekst må man ha blant annet innovasjon og produksjon i store volum. Når industrien investerer i ny teknologi og nye prosesser, kan de over tid senke produksjonskostnaden per produsert enhet kraftig. Den samme effekten får du ikke i jordbruk eller i servicenæringen.

I takt med velstandsøkningen har vi fått færre sveisere og platearbeidere på fabrikken, og flere baristaer og sykkelbud i byen.¹⁰ Utviklingen er en naturlig konsekvens av høyere levestandard. Økt velstand kommer ikke av seg selv, men skyldes i stor grad økende produktivitet i samfunnet.

Man får ikke samme velstandsvekst ved å klippe hår eller lage kaffe stadig raskere. Heller ikke ved å sette kateter eller gi morgenstell i halsbrekkende tempo. I årene som kommer, vil behovet for flere ansatte i helse og omsorg vokse, ettersom andelen eldre blir høyere. Det betyr ikke at jobbene

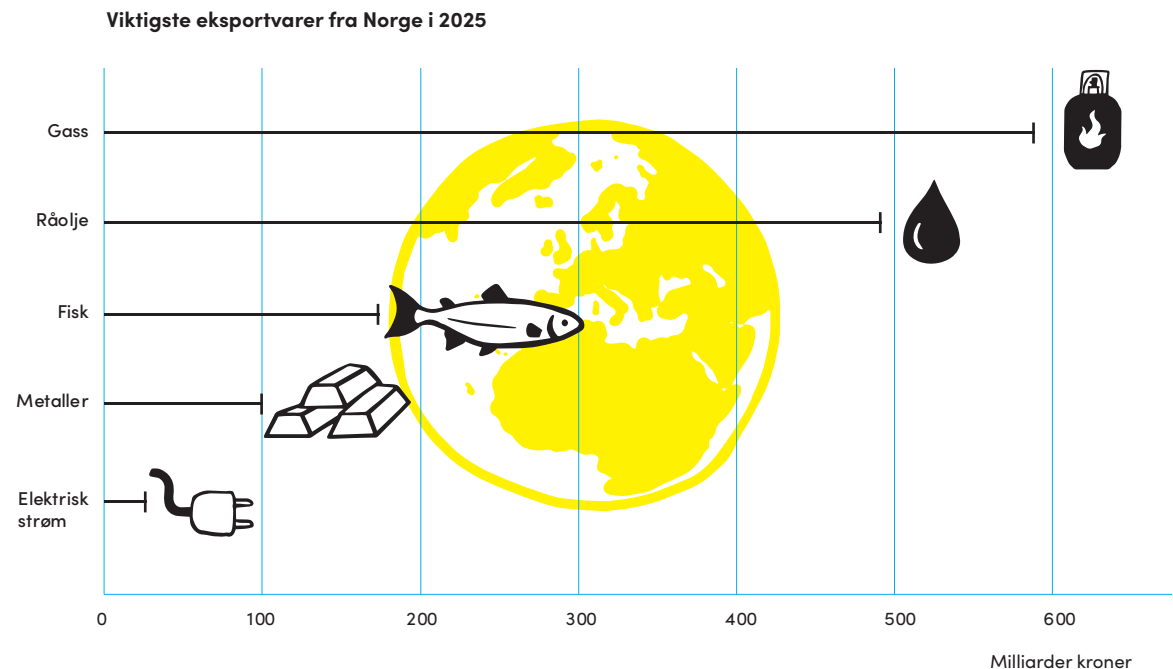
i omsorgssektoren er mindre verdifulle for samfunnet. Men de driver ikke produktivitetsveksten på samme måte. Skal vi beholde velferdsstaten og ruste opp helsesektoren for årene som kommer, er vi avhengige av å beholde industrien som økonomisk motor for resten av samfunnet.

Produktivitet = $\frac{\text{produksjon}}{\text{tid}}$

Person A lager 10 enheter på 1 time
→ høy produktivitet

Person B lager 10 enheter på 5 timer
→ lavere produktivitet

Figur 4.

3. En ryggrad i organisert arbeidsliv

I industrien finner vi noen av de sterkeste forbundene i norsk fagbevegelse, både i antall og organisasjonsgrad. Industrifagforbundene spiller en strategisk rolle i arbeidslivet. Hvert år starter de sentrale lønnsforhandlingene med forhandlinger mellom industrifagbevegelsen på den ene og Norsk Industri på den andre. Industriarbeiderne må balansere sine lønnskrav opp mot behovet for å beholde norsk konkurranseevne i eksportsektoren, og samtidig kreve en rettmessig del av inntektene i lønnsvekst når industrien går godt. Resultatet av forhandlingene setter standard for lønnsveksten i resten av samfunnet. Det er dette som kalles frontfagsmodellen.

Servicenæringen står her i kontrast til industrien. Ansatte i servicenæringen står langt svakere i arbeidslivet enn industriarbeiderne, med lavere organiseringsgrad, lavere lønninger, løsere arbeidstilknytning og mindre streikemakt. Hvis vi i årene som kommer forsterker en utvikling hvor andelen ansatte i industrien synker til fordel for servicenæringen, forskyves maktforholdene i arbeidslivet. Det får konsekvenser for alle ansatte.

Foto: Wärtisilä, Viljus Liulys.

4. Industri bygger landet

Industrien skaper ikke bare verdier som kan måles i eksport, produktivitet og lønnsomhet. Den bygger også kunnskap og lokalsamfunn.

Teknologiutvikling og innovasjon er sentralt for en vellykket industri. Målet med innovasjonen er å løse konkrete problemstillinger, forbedre eksisterende prosesser, øke kvaliteten på varene og senke prisen. Teknologiutviklingen er mye mer effektiv når den skjer i vekselvirkning med produksjonen, med kort avstand fra tegnebordet til verkstedet og fabrikkhallen. Da kan forskere og fagarbeidere sammen lære hva som fungerer og ikke. Den læringseffekten blir mindre når utviklingen skjer i Norge og produksjonen outsources til utlandet. Innovasjon kan også komme etter krav fra samfunnet rundt, i form av miljøkrav eller behov for nye produkter. Norsk industri er allerede i dag ledende på lave utslipp av miljøgifter og klimagasser, takket være strenge miljøkrav. Norge ligger langt framme på elektrifisering av skipstrafikk, takket være krav i statlige anbud for fergetrafikk. Det gir Norge fordeler ved at produktene vi selger, har lave utslipp – men vi har også kompetanse til å utvikle løsninger for andre land.

Skal norsk industri kunne utvikle seg, er den avhengig av dette samspillet mellom teknologi- og kompetansemiljøer og lokalsamfunnet rundt industrifabrikkene. Men slike industrimiljøer forutsetter at industrien opprettholdes over tid. Hvis ikke risikerer man å miste den kunnskapen og arbeidskraften som er nødvendig for å bygge ny industri og skape nye arbeidsplasser.

Innovasjon kan også komme etter krav fra samfunnet rundt, i form av miljøkrav eller behov for nye produkter.

INDUSTRI SKAPER MER ENN VARER OG FORTJENESTE

I samfunnsdebatten om dyptgående økonomiske spørsmål er det mange som låser seg i et finansielt perspektiv. Et eksempel er kritikken av grønn industri som «sløsing». I et finansielt perspektiv tenker man at markedspris (målt i kroner), i prinsippet representerer den «riktige verdien» av noe, i alle situasjoner. Det er en flat og problematisk måte å forstå «verdi» på. Det er i realiteten stor forskjell på for eksempel én milliard kroner «på bok» spredt utover hundrevis

av aksjer og lån, og én milliard investert i maskiner, teknologi og kompetanse i en bedrift. En milliard kroner investert i et aksjefond eller i en servicebedrift kan *målt i kroner* gi større fortjeneste til en investor enn en milliard kroner investert i en industribedrift. Men for samfunnet vil en milliard investert i industri kunne gi langsiktige ringvirkninger for lokalsamfunn, gjennom kompetanse, teknologiutvikling og framtidig industriell verdiskaping.

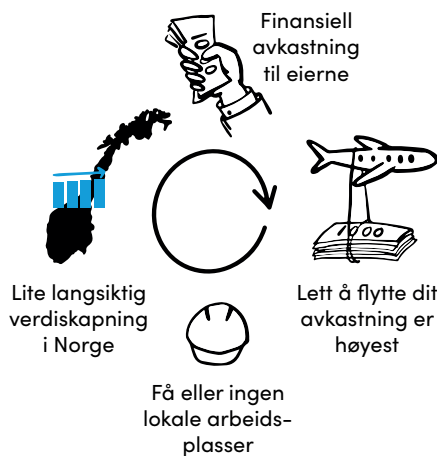
Finansielt perspektiv:

Investeringer og prioriteringer gjøres med utgangspunkt i markedsverdi og forventet fortjeneste.

En milliard kroner investert i aksjefond:

Få ringvirkninger for samfunnet:

Samfunnsperspektiv:

Samfunnsøkonomi og samfunnsnytte er del av vurderingen for prioritering og investering.

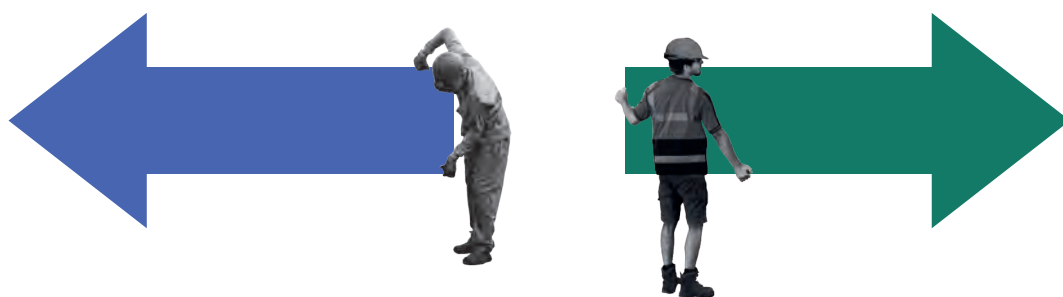

En milliard kroner investert i maskiner, teknologi og kompetanse i en bedrift:

Store og langsiktige ringvirkninger for hele samfunnet:

Norges veivalg

Kildefoto: Alexandre Rezende / Pexels, Elite power group / Pexels.

Norge står overfor et viktig veivalg.

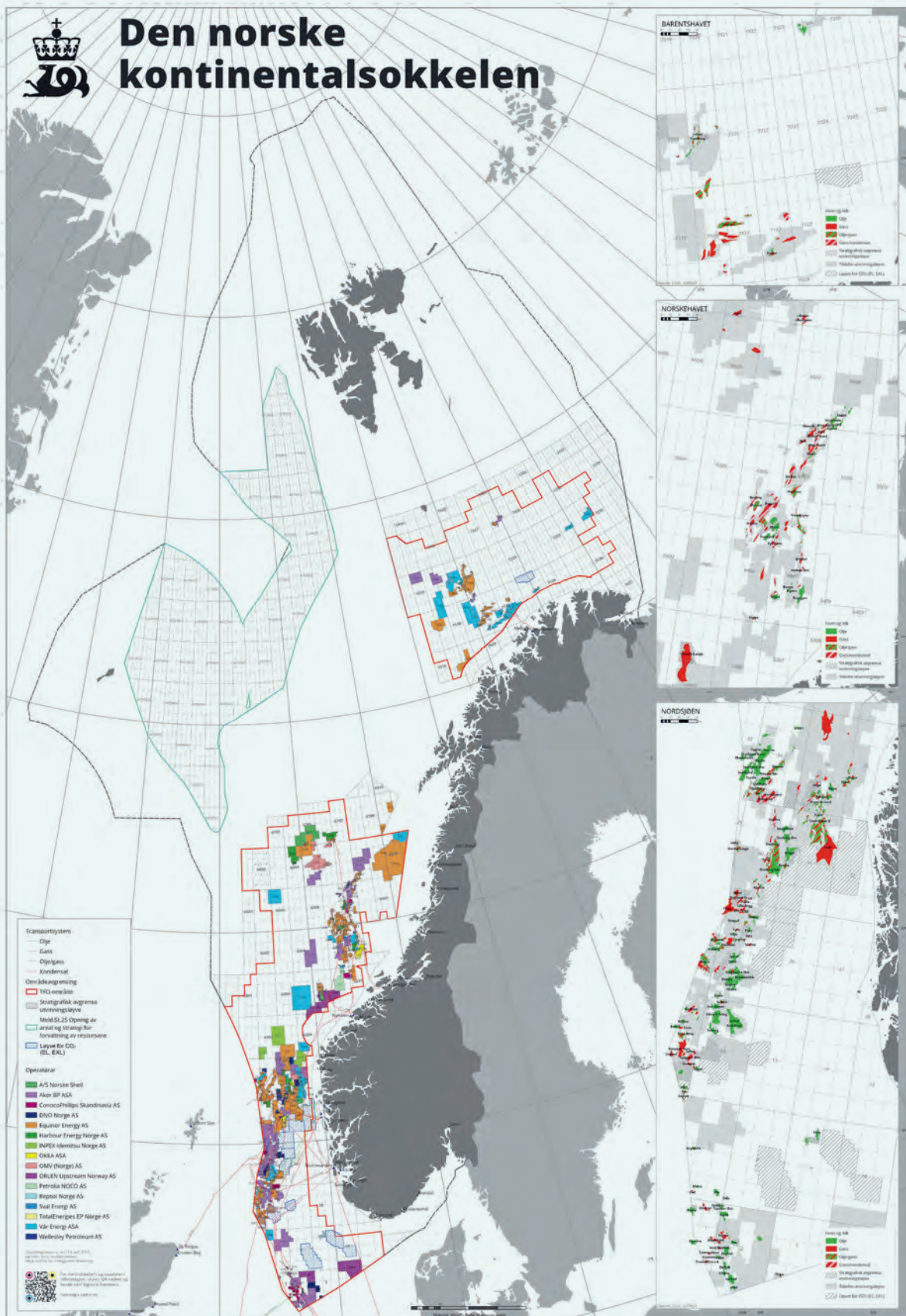
1. Vi kan la etterspørsel etter norsk olje og gass bestemme tempoet i olje- og gassutvinningen. Da overlater vi industripolitikken, og dermed store deler av økonomien, til markedskreftene. Risikoen er **en kaotisk avslutning av Norges oljealder**, med industridød, arbeidsledighet og mangel på eksportinntekter. Det vil få alvorlige konsekvenser for velferdsstaten.
2. Vi kan ta et aktivt grep om industriutviklingen ved å bygge opp ny industri, samtidig som vi reduserer oljesektorens rolle og omfang. Målet er en **kontrollert omstilling av norsk økonomi**, fra å la oljenæringen dominere til å utvikle flere alternative industrisektorer, bygget på kompetansen og ressursene vi allerede har.

Det første av disse veivalgene kan vi kalle «industripolitisk autopilot», det andre «grønn industriomstilling».

På industripolitisk autopilot

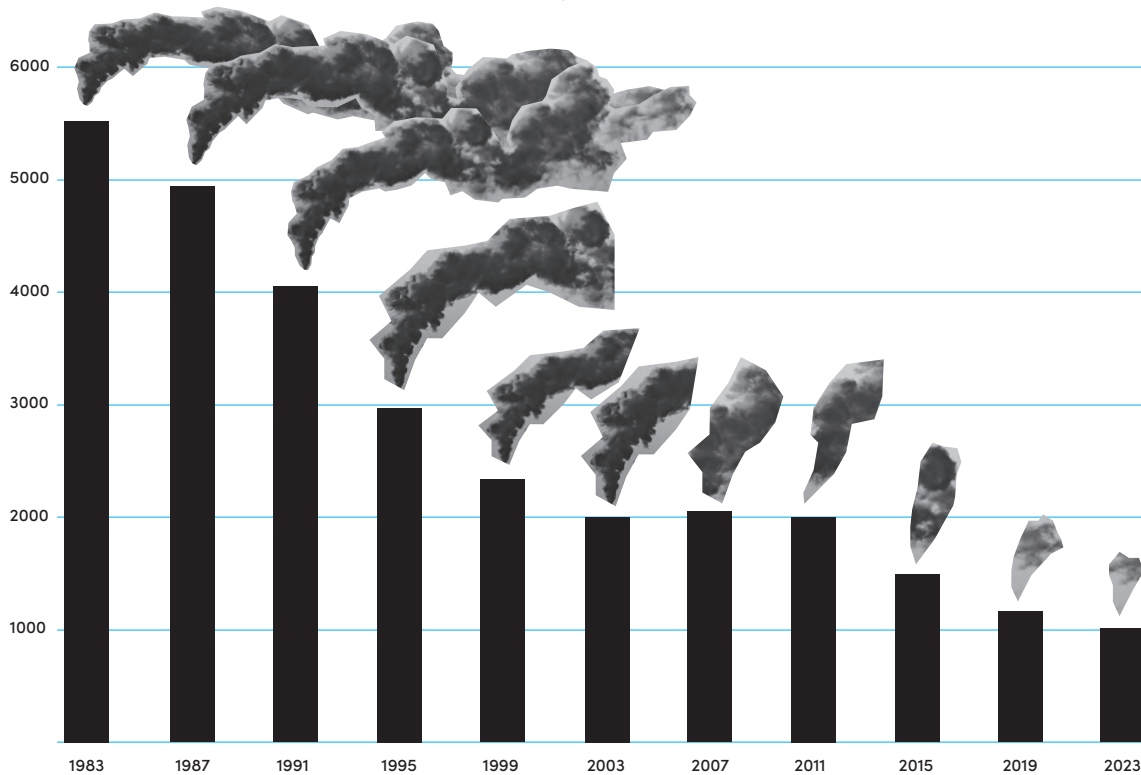
Å *forlenge* oljealderen er i realiteten dagens politikk, med støtte fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Oljenæringen selv sier det vil være langsiktig etterspørsel etter norsk olje og gass. De hevder at de trenger nye leteområder for å gi næringen forutsigbarhet.¹¹ Svaret fra regjeringen er stadig nye runder med tildeling av oljelisenser. Produksjonen opprettholdes så lenge etterspørselen finnes.

Å fortsette som før blir framstilt som et trygt og rasjonelt valg. Men hvor trygt og sikkert er det å forlenge oljealderen? EU, vårt viktigste marked for olje og gass, har varslet at de vil redusere forbruket av olje og gass raskt.¹² De har ambisiøse mål og er godt i gang med utbygging av fornybar energi. Samtidig går klimaendringene raskere enn før, slik at de alvorlige konsekvensene har begynt å vise seg. Flere land svarer på endringene med å øke tempoet i utvikling av fornybar energi, mens Norge fortsetter som før.¹³

Figur 5. Utenfor kysten av Norge ligger et loppeteppe av olje- og gassfelt, bygget ut over flere tiår. Oljeindustrien gir milliardinntekter fra salg av petroleum og fra salg av varer og tjenester som eksporteres til andre oljeproduiserende land.

Antall aktive kullgruver i USA 1983 – 2023

Figur 6: I USA har antallet kullgruver sunket kraftig de siste førti årene, fordi kraft fra fornybare kilder er billigere. President Trump forsøker å få kullproduksjonen til å vokse igjen, uten hell.

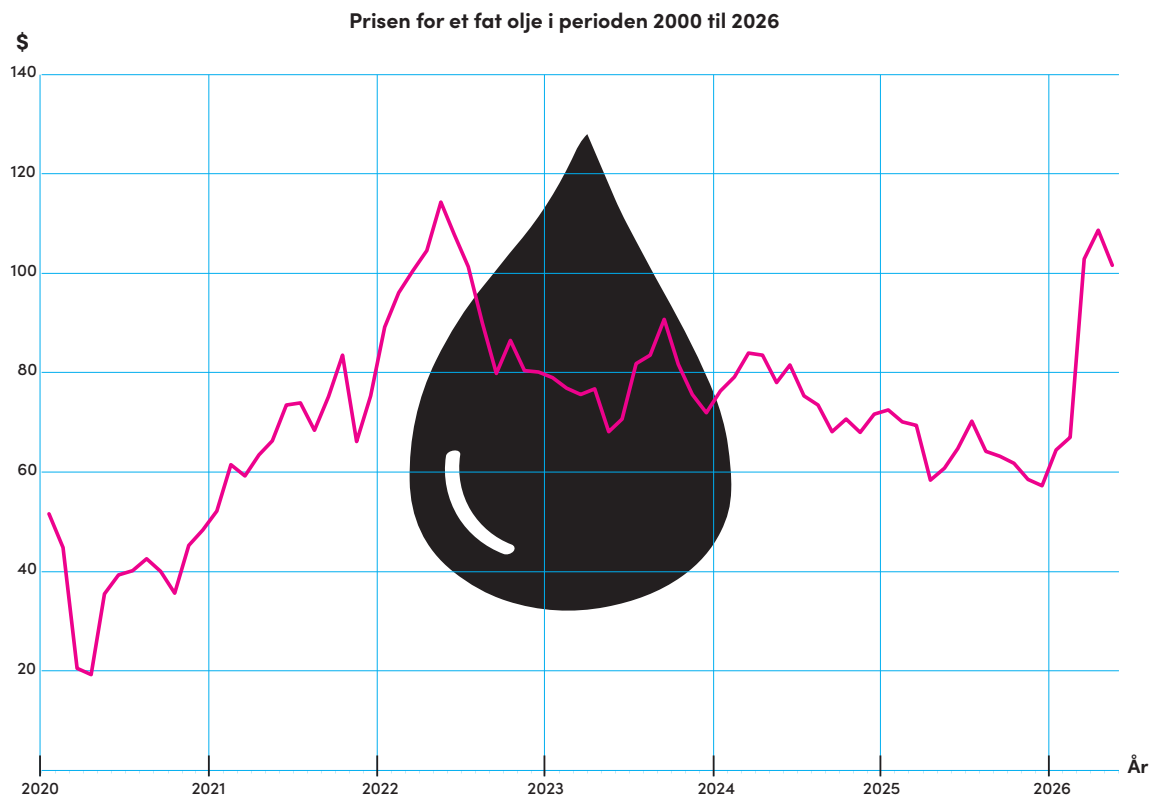
De norske oljeselskapene møter ønsket om omstilling med argumenter for at Norge har «renere» olje enn andre land, og at det derfor vil være rom for nettopp norsk olje i årene som kommer. Et slikt argument er i realiteten bare et forsøk på å selge olja vår inn, og ingen garanti for framtidig etterspørsel. Alle land som utvinner fossil energi, har egne begrunnelser for hvorfor akkurat de skal fortsette å utvinne kull, olje eller gass. Summen av at alle fortsetter som før, blir et klima som kolliderer.

Å tviholde på fossil industri kan få store konsekvenser for både natur og samfunn. Eksempler på det har vi fra USA. Selv lenge etter at det ble klart at kull kom til å bli utkonkurrert, fortsatte man å utvinne kull som før. Det ble tatt få grep for å møte omstillingen man visste kom til å komme. Da kull etter hvert ble utkonkurrert på pris, først av skifergass, deretter av fornybar energi, forsvant en rekke arbeidsplasser. Investorer flyttet pengene fra kullutvinning til andre sektorer der de fikk høyere avkastning. Igjen står titusener av kullarbeidere

plutselig uten arbeid. Høyresiden i USA skylder på venstresidens miljøpolitikk for kollapsen. President Trump fjernet derfor miljølovgivning og har forsøkt å relansere kullindustrien med en egen presidentordre kalt «Beautiful Clean Coal».¹⁴ Tiltaket ser ikke ut til å ha lyktes. Høye gasspriser bidro til at kraftproduksjon fra kull økte litt i 2025, men kullkraft blir utkonkurrert av billig solenergi og forventes å synke framover.¹⁵

Situasjonen i Norge er ikke identisk med USA, men mekanismene er de samme. Olje og gass er

«Å tviholde på fossil industri kan få store konsekvenser for både natur og samfunn.»

Figur 7: Den internasjonale oljeprisen har stor innvirkning både på hva vi betaler for energi, men også på hva som investeres i oljeutvinning og industri. Store utslag i prisen kan gi store ringvirkninger for samfunnet rundt.

fortsatt lønnsomt for Norge, men vil som vi vet ha nedgang på sikt. På samme måte som i USA har deler av høyresiden skylapper for hva omstillingen vil kreve og bety av endring.

Problemet med å fortsette som før, på autopilot, er ikke bare at det truer klimaet, men at en slik tilnærming undergraver framtidens industri. Det tar tid å bygge opp ny industri som kan erstatte dagens oljesektor i omfang og inntekt. Uten store industripolitiske grep risikerer vi at industrien kolliderer uten at vi har alternativ industri på plass. Vi risikerer et industrielt rustbelte, for å låne et annet eksempel fra USA.

Tendensene har allerede startet. Variasjoner i tilbud og etterspørsel gir usunne vekst-fall-sykluser i oljesektoren. I oppgangstider med høy oljepris satses det på vekst. Mange og store olje- og gass-prosjekter, gjerne med høye budsjetter og innleid arbeidskraft, settes i gang. Men når prosjektene er ferdigstilt, energiprisene synker og vekstkurven flater ut, kommer det ingen nye prosjekter for leverandørene. Når prosjektene og inntektene

uteblir, står arbeidsplassene i fare. Et eksempel fra Norge er oljeprisfallet i 2014, etter en periode med høye oljepriser. I løpet av nedturen forsvant rundt 40 000 arbeidsplasser på kort tid. Deretter fulgte en ny opptur da Solberg-regjeringen hjalp leverandørindustrien under koronaepidemien med en egen skattetilpakke. Etter koronapakken venter en ny nedtur.

Denne kortsiktige bergingspolitikken av norsk oljeindustri har en alvorlig konsekvens: Den framtidsrettede og innovative industriutviklingen uteblir.

OLJESKATTEPAKKEN UNDER KORONA

En rekke prosjekter som før 2020 var regnet som for dyre, ble satt i gang fordi koronatiltak i form av skattelette gjorde dem lønnsomme. Leverandørindustrien fikk nå en rekke oppdrag av oljeselskaper, mange utført med innleid arbeidskraft. Men fem år etter er tiltakspakken ferdig og ordrebookene tomme. Høsten 2025 varslet verftet Rosenberg Worley oppsigelser, fulgt av Aker Solutions' verft i Verdal i januar 2026.¹⁶

Nedtur og krise rammer skjevt. Lokalsamfunnene kommer til å betale en høy pris hvis vi fortsetter på autopilot og lar markedet styre strategien framover. Når et oljeselskap opplever en nedtur, svarer de ved å holde igjen prosjekter eller investere mer i et annet land. Kapitalen er mobil, og kan flyttes dit fortjenesten er størst. Men industrien og arbeidskraften er ikke like mobil. De er etablert i et lokalsamfunn, som er avhengig av oppdrag, prosjekter og inntekter. Det blir stillere i fabrikkhallen når hundrevis av ansatte blir sagt opp og forsvinner ut døra. Utenfor produksjonshallen blir det mindre penger i omløp når folk går arbeidsløse og kanskje må flytte ut for å finne ny jobb.

Det å forlenge oljealderen virker trygt og lønnsomt her og nå. Men de kortsiktige fordelene veier ikke opp for risikoen for industriell kollaps og et industrielt rustbelte hvis vi ikke omstiller industrien i tide. Å fortsette som før kan ende i en dramatisk industridød og mangel på eksportinntekter.

Satt på spissen vil det å fortsette som før sette hele økonomien i spill, undergrave velferdsstaten og ramme lokalsamfunn langs hele kysten.

ET KLIMA I ENDRING¹⁷

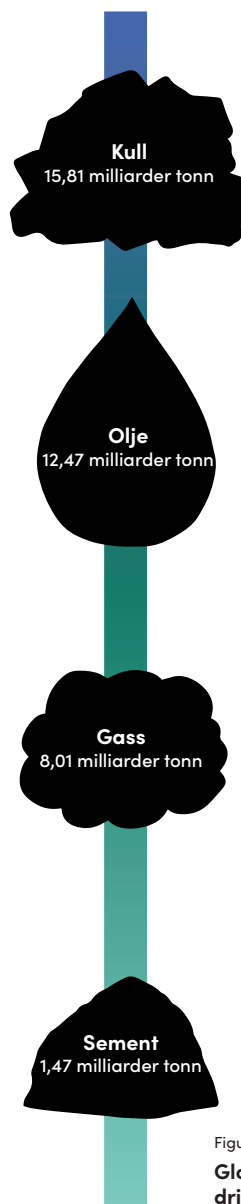
Temperatur: Jorda er i dag rundt 1,42 grader varmere enn i perioden 1850–1900. 2024 var det varmeste året i historisk tid, med en målt gjennomsnittstemperatur på 1,54 grader over førindustriell tid.

Klimautslipp: Temperaturøkningen skyldes i hovedsak at vi forbrenner fossilt kull, olje og gass. For å forhindre katastrofale klimaendringer må utslippene ned i null raskt.

Klimaeffekt: Problemet er ikke gjennomsnittstemperaturen, men at en høyere konsentrasjon av klimagasser gjør været ustabil. Det skaper igjen mer ekstremvær og setter matforsyningen i fare.

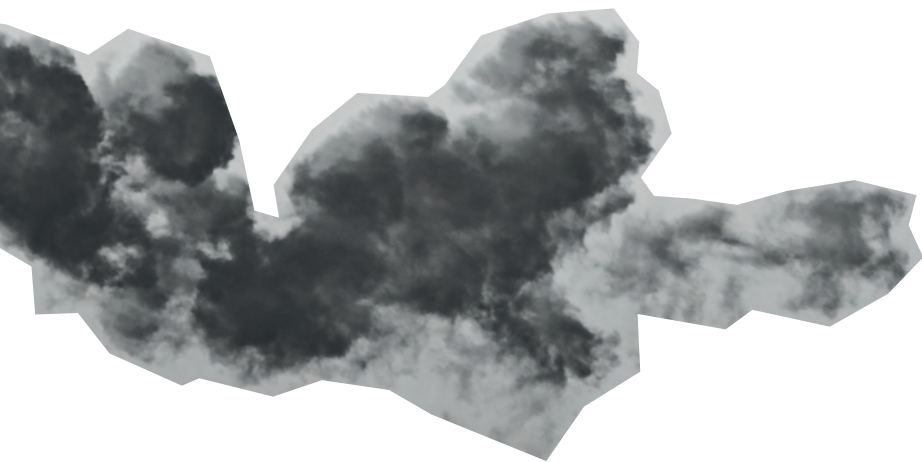
Kostnad: Fra 1970-årene til 2010-årene har kostnaden for klimarelatert ekstremvær økt fra rundt 2 billioner kroner til 16 billioner kroner per år. Selv om det vil være dyrt å stanse klimaendringene, er det billigere enn kostandene ved å la være.

Mulighet: Et skifte til fornybar energi gir store muligheter for nye jobber. Det er allerede flere ansatte i å utvikle fornybar energi enn i utvinning av fossil energi.

Figur 8.

Globale CO₂-utslipp etter drivstoff eller verdi, 2024

En ny kurs mot en grønn industri-omstilling

Alternativet til forrige veivalg er en politisk styrt omstilling av industri, økonomi og samfunn. Målet er at Norge opprettholder en bærekraftig eksportindustri og levedyktige lokalsamfunn, samtidig som vi når målene om null klimautslipp.

Skal en slik utvikling lykkes, må vi bruke kompetansen som allerede finnes og bygge ny industri på skuldrene til den eksisterende oljerettede industrien. Se for deg at verftet Aker Verdal som i dag produserer understell til oljeinstallasjoner, i stedet sveiser understell til havvind. Andre norske verft utvikler skip drevet på batteri eller ammoniakk, skip som kan eksporteres til resten av verden. Eksempelene er ikke fiktive.

Utviklingen er allerede i gang, også på relativt nye områder og nye typer industriprosjekter. Karbonfangst er i startfasen. På sikt må all avfallsforbrenning, gjødsel- og sementproduksjon i verden bruke karbonfangst. Norge har et industrielt forsprang fra tiår med karbonfangst på norske oljeplattformer som kan overføres til industri på land. Her kan en norsk erfaring kanskje bli en eksportnæring.

Poenget er at denne utviklingen må videreføres og oppskaleres fra forsøksprosjekter til storskala produksjon for eksport. Karbonfangst har poten-

sialet til å oppskaleres fra å handle om norske utslippskutt til å bli en industri basert på teknologi og kompetanse som Norge kan eksportere.

Det grønne skiftet innebærer utfordringer knyttet til kostnader, lønnsomhet, krafttilgang, ressurser og bærekraft. Noe av dette kan løses gjennom forskning og utvikling. For eksempel, kan norske verft videreutvikle automatisering av sveising på store konstruksjoner, slik at Norge igjen kan konkurrere internasjonalt på pris? Eller kan egen produksjon av lukkede fiskemerder til havs bidra til at fiskeoppdrett blir mer bærekraftig?

Skal vi lykkes, må Norge enten klare å produsere noe til en pris som andre land er villige til å betale, eller lage ting ingen andre lager. Begge vil kreve forskning og teknologiutvikling, helst tett knyttet til industrien. Da trengs det en politikk som muliggjør dette. Målet med å velge en aktiv industripolitikk er å skape nye jobber, eksportinntekter og robuste lokalsamfunn, samtidig som vi ivaretar klima og miljø. Historien om årene fram mot 2050 burde bli historien om et Norge som klarte å forvandle seg fra en oljenasjon til en grønn industrikjempe.

Norge står riktignok ikke på bar bakke. Ulike regjeringer har satset på utvikling av grønn industri i flere år allerede. Men noe stanset opp. Vi er nødt til å forstå hva som stoppet opp, og hvorfor, før vi kommer oss videre.

Foto: lange x / Pexels.

HVA ER GRØNN INDUSTRI?

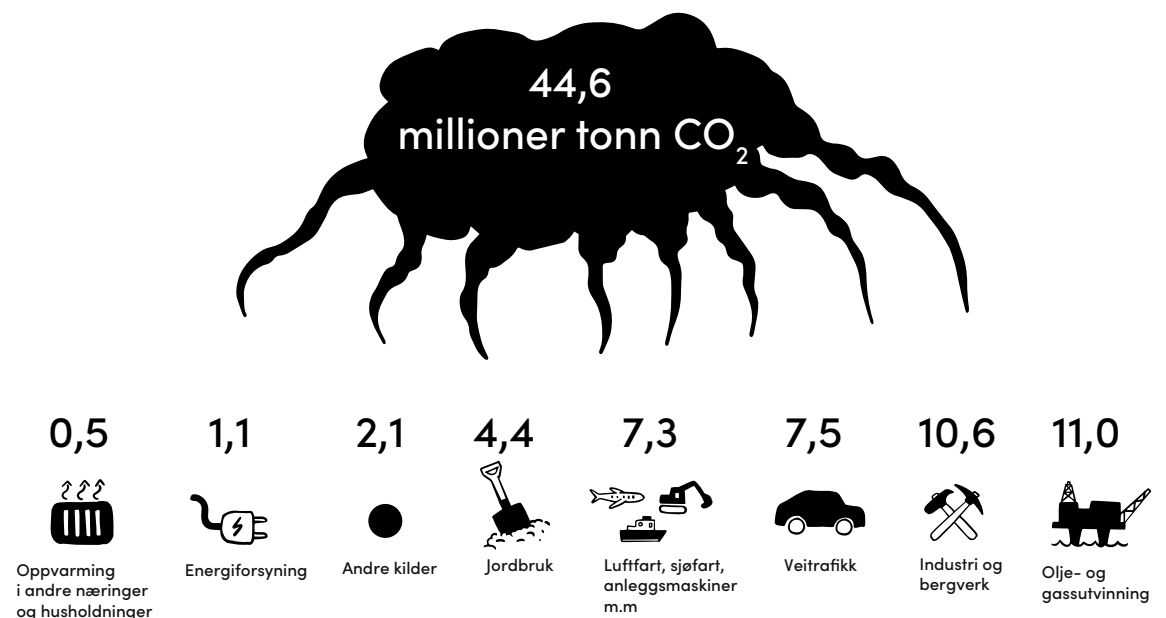
Grønn industri er et åpent begrep, som dekker flere industrisektorer som på ulike vis bidrar til å skape et samfunn med tilnærmet null klimautslipp. Noen kjennetegn er:

- produksjon av fornybar energi, som vindkraft til lands eller vanns, solceller eller geotermisk varme
- produksjon av drivstoff som ikke gir utslipp, som hydrogen, biodrivstoff eller syntetisk drivstoff laget av fanget karbon
- energilagring, f.eks. batterier eller ammoniakk, som bidrar til å frigjøre transportsektoren fra petroleum
- teknologi som erstatter eller kutter utslipp, for eksempel karbonfangst på avfallsforbrenning eller gjødselproduksjon

Ikke alt som omtales som grønt er nødvendigvis grønt, derav begrepet «grønnvasking». For at industrien skal være reelt grønn, er det viktig at industrien og produktene bidrar til reelle utslippskutt, og at man erstatter (substitusjon) i stedet for å komme som tillegg til (addisjon) forbruk med utslipp.

«Målet er at Norge opprettholder en bærekraftig eksportindustri og levedyktige lokalsamfunn, samtidig som vi når målene om null klimautslipp.»

Hva gikk galt da Norge satset grønt?

Figur 9: For å løse klimautfordringen må alle deler av næringsliv og samfunnet rundt redusere dagens utslipp ned mot null. Tallene viser norske utslipp i antall tonn CO₂-ekvivalenter i 2024.

Året var 2021. Norge var rammet av «batterifeber», og fremtiden for norsk industri framsto lys og grønn.¹⁸ Over hele landet dukket det opp initiativ og prosjekter som skulle bygge ny grønn industri. Lokalpolitikere forsøkte å lokke til seg selskaper og lovt bort industritomter og arbeidskraft i håp om nye arbeidsplasser. Lokalsamfunn ble forespeilet et grønt industrielt eventyr, gigafabrikker med titusenvis av ansatte og milliarder i eksportinntekter. Grønn industri var et av Støre-regjeringens prioriterte satsingsområder da de tok over i 2021.

Men resultatene nådde aldri samme nivå som ambisjonene. To år senere var feberen over, og mange av de varslede initiativene var lagt på is, gått konkurs eller flyttet til utlandet. En del tiltak og prosjekter ble gjennomført, men i media begynte fortellingene om nedstengning å overskygge de vellykkede prosjektene.

«Men resultatene nådde aldri samme nivå som ambisjonene»

Norges grønne muligheter

Når man ser på Norges kart, er det ikke vanskelig å forstå hvorfor ambisjonene om grønn industri var store. Norske byer og lokalsamfunn ligger spredt utover på steder der kraft fra en foss ligger i nærheten av en havn eller jernbanestasjon. Nettopp der det har vært mulig å legge en industribedrift. Vi er en industrinasjon.

Kartet viser også Norges store fordel. Energiforsyningen, industriens grunnplanke, er nesten 100 prosent vannkraft og derfor allerede utslippsfri. Norsk industri har derfor større mulighet enn andre land til å produsere varer med lave eller ingen utslipp. Inntil andre land nærmer seg Norge i produksjon av fornybar kraft, kan det være et viktig konkurransefortrinn. I tillegg har Norge høyt utdannet og kompetent arbeidskraft, erfaring med klimatiltak og industrisatsinger på blant annet karbonfangst og havvind. Disse satsingene har gitt verdifull erfaring til bruk i en industriell omlegging.

Få land kan matche Norges rikdom og mulighet til å investere i løsningene vi trenger, eller til å tåle tap hvis noe av det vi satser på, ikke lykkes. Norge hadde bedre forutsetninger enn de fleste da Støre ville satse på grønn industri etter valget i 2021.

«Entusiasmen for grønn industri var like stor i næringslivet, som satte i gang en imponerende mengde initiativ og prosjekter.»

Så – hva konkret gjorde de?

Klima var løftet øverst på dagsordenen i løpet av 2019, godt hjulpet fram av klimastreikende ungdom. Statsminister Erna Solberg lovte allerede i 2017 at Norge skulle bli verdens beste land for investeringer i grønne løsninger.¹⁹ Arbeiderpartiet var ikke dårligere, og lovte i valgkampen 2021 en «aktiv næringspolitikk» og «en storstilt industri-satsing i Norge».²⁰ Rammen for industrisatsingen var grønn omstilling. Sammen med en entusiastisk næringsminister Jan Christian Vestre lanserte Støre et ambisiøst «Grønt veikart» for norsk industrireising, hvor regjeringen pekte ut en liten bukett av sektorer som regjeringen skulle støtte i utviklingen av ny grønn industri.

Entusiasmen for grønn industri var like stor i næringslivet, som satte i gang en imponerende mengde initiativ og prosjekter. I media kunne man lese om «batterifeber» og «grønt industrieventyr» over hele landet.²¹ Havvind og batterier ble de største og mest omtalte satsingene.

De første to områdene for havvind ble åpnet av Erna Solbergs regjering i 2020.²² Støres regjering videreførte satsingen ved å lyse ut konsesjoner og inngå kontrakter for de samme områdene, samt lansere et svært ambisiøst mål om 30 gigawatt

havvind innen 2040, tilsvarende hele Norges eksisterende vannkraftproduksjon.²³ På det meste var det elleve selskaper og konsortier som planla å bygge havvind langs norskekysten.

Batterisatsingen fulgte samme mønster. Den første statlige støtten til batteriselskapet Freyr ble gitt av Erna Solbergs regjering i 2021.²⁴ Året etter lanserte Støre og næringsminister Vestre en omfattende batteristrategi. NHO omtalte batterisatsingen som «det første, store, grønne vekst-eventyret i Norge på 2020-tallet». Ifølge Innovasjon Norge hadde 169 batteriprosjekter over hele Norge fått tilbud om finansiering siden 2016.²⁵ En håndfull av prosjektene ville starte battericelleproduksjon, noe som krever milliardinvesteringer, tusenvis av ansatte og store mengder råvarer og kraft. LO og NHO gikk sammen ut i en batteriallianse med krav om milliarder fra staten og håp om 30 000 arbeidsplasser.²⁶

Optimismen og ambisjonene strakte seg langt utover batterier og havvind. Utvikling av hydrogen og ammoniakk som erstatning for fossil energi var et annet viktig satsingsområde.²⁷ Biodrivstoff, karbonfangst, grønn skipsfart og solindustri er andre satsingsområder som omtales i Støre-regjeringens ambisiøse «Veikart 2.0: Grønt industriløft»²⁸.

Morrow Batteries var ledende i å utvikle ny batteriindustri i Norge, men gikk konkurs våren 2026. Selskapet etablerte den første produksjonslinjen for battericeller i Norge.
Foto: Morrow Batteries

Et grønt industriløft for Norge: ²⁹

Regjeringens visjoner for satsing på grønn industri, lansert i juni 2022

Havvind: Norge skal bli en ledende nasjon innenfor havvind, med en industri som utvikler og bygger vindkraftløsninger i toppklasse.

Batterier: Norge skal videreutvikle en sammenhengende og lønnsom batteriverdikjede, som spenner fra bærekraftig mineralutvinning til resirkulering av batterier.

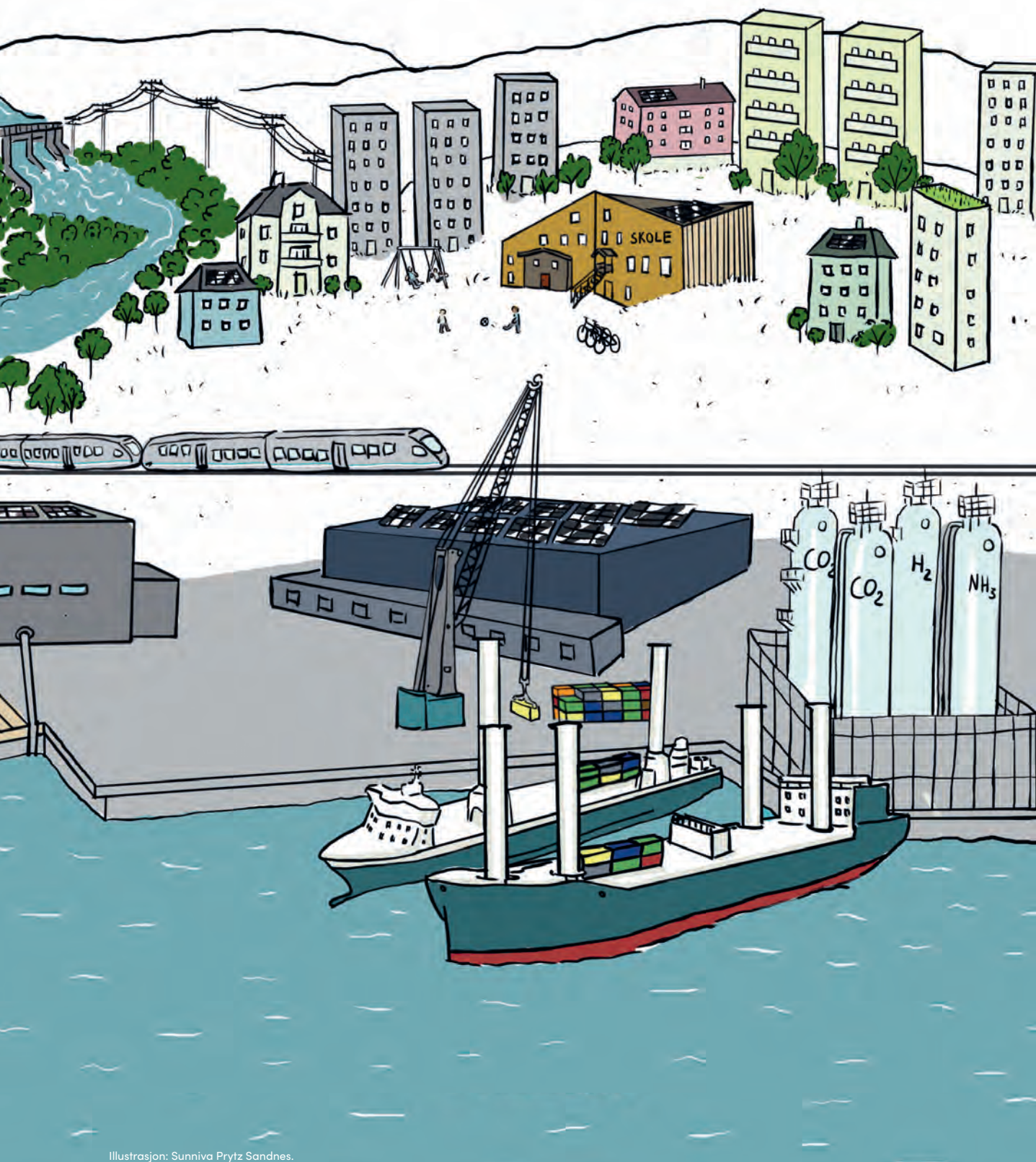
Hydrogen: Norge skal utvikle en verdikjede for produksjon, distribusjon og bruk av hydrogen produsert med ingen eller lave utslipp, og bidra til å utvikle hydrogenmarkedet i Europa.

Karbonfangst: Norge skal fortsette arbeidet med verdensledende industrielle løsninger for fangst, lagring og bruk av CO₂ som skaper lønnsomme jobber i Norge og som kutter de globale klimautslippene på en kostnadseffektiv måte.

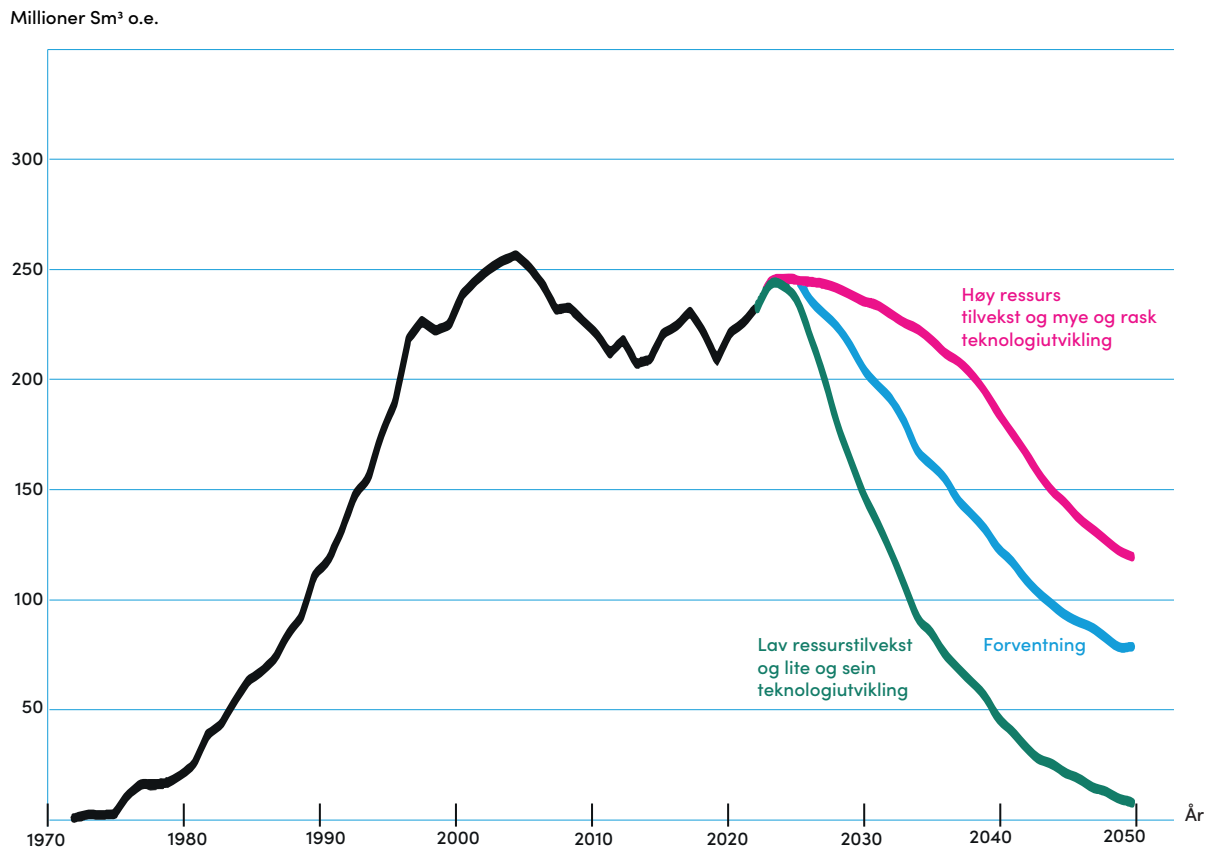
Prosessindustri: Norge skal ha verdens reneste og mest moderne og energieffektive prosessindustri, basert på høyteknologiske løsninger og stor verdiskaping gjennom spesialiserte produkter.

Skipsfart: Norge skal forbli en maritim stormakt internasjonalt, som viser vei inn i det grønne skiftet gjennom å utvikle, bygge og ta i bruk nullutslippsløsninger og autonome fartøy.

Skogbruk: Norge skal ha verdens mest bærekraftige skogbruk. Bioressurser fra hav og land skal brukes til klimavennlige og lønnsomme produkter, inkludert biodrivstoff, og bidra til å utvikle industriarbeidsplasser og lange verdikjeder i Norge.

Sokkeldirektoratets tre spådommer for produksjon av olje og gass på norsk sokkel

Figur 10: Norsk oljealder vil ta slutt. Spørsmålet er om vi fortsetter som i dag (blå kurve), forsøker å forlenge produksjonen (rosa kurve) eller at produksjonen faller ukontrollert (grønn kurve). I sokkeldirektoratets framstilling beskrives de siste to som «lav» eller «høy ressurstilvekst». I et klimaperspektiv burde den grønne kurven falt enda brattere, men det vil kreve at vi raskt bygger opp alternative inntekter og arbeidsplasser til oljeindustrien. Tallene viser til «millioner standard kubikkmeter oljeequivalenter» som er en standard måleenhet for olje og gass.

«I løpet av 2023 var det meste av optimismen borte og mange av de varslede prosjektene lagt på is.»

To år senere ...

I løpet av 2023 var det meste av optimismen borte og mange av de varslede prosjektene lagt på is. Batterisektoren hadde størst fall: Først trakk noen av de største industriaktørene seg, som Equinor, Hydro og Panasonic.³⁰ Frykt for toll på norske produkter på grunn av Brexit-avtalen var en av forklaringene.³¹ Batteriselskapene Beyonder og Corvus var kommet nærmere å sette i gang produksjon, men ga opp Norge til fordel for Kina og USA. Den mest kjente batteriaktøren, Freyr, ga opp Norge etter å ha bygget en produksjonslinje og en fabrikkhall i Mo i Rana. Av de store satsingene er det bare Morrow Batteries i Arendal som har klart å bygge opp en produksjonslinje i Norge.³²

En lignende utvikling rammet også de andre grønne næringene. Siste rest av norsk solcelleproduksjon forsvant i løpet av 2023, en industri hvor Norge tidligere hadde vært ledende. I løpet av 2023 stagnerte det grønne skiftet også innen skipsfart.³³ Produksjon av hydrogen og ammoniakk, som er alternative drivstoff for skipsfart og langtransport,

stanset også opp.³⁴ Det samme gjorde produksjon av biodrivstoff.³⁵

Men ikke alt gikk i svart. Satsingen på karbonfangst ble sakte, men sikkert gjennomført. Nort-hern Lights, verdens første kommersielle anlegg for transport og lagring av karbondioksid under havbunnen, ble åpnet i september 2024 i Øygarden. Heidelberg Materials klarte som første selskap i verden å produsere karbonfri sement takket være karbonfangst. Men også karbonfangstprosjektene har slitt med forsinkelser og kostnadssprekk, som karbonfangst på Klemetsrud avfallsanlegg i Oslo. Havvindsatsingen har gått saktere enn industrien ønsket seg, samtidig som norsk havvind allerede omsetter for 60 milliarder kroner, det meste internasjonalt.

Oppsummerer vi status for grønn industri noen år senere, finnes det fortsatt noen vellykkede prosjekter, men tempoet, optimismen og ambisjonsnivået er kraftig redusert. Hvorfor gikk det slik, når behovet for omstilling er like stort som før?

Hvordan gikk det med de grønne prosjektene?

Havvind: I 2021 var det et tjuetalls selskaper som ville satse på havvind i Norge.³⁶ I 2025 var det bare to selskaper som la inn anbud på prosjekter for flytende havvind utenfor Utsira.³⁷ Resten falt fra underveis, inkludert erfarne selskaper som Statkraft og Aker. Prosessen fram til de tre konkrete tildelingene har gått svært sakte, og med stigende tvil om hvorvidt det er mulig å nå regjeringens ambisiøse mål om tildeling av prosjektområder for 30 GW havvind innen 2040.³⁸

Biodrivstoff: Norge har mye biomasse fra trevirke som kan bli til biodrivstoff for transport som ikke kan gå på batteri. Her har det vært mer tilbakegang enn gjennomslag. Biogasanlegget til Renovo på Stord åpnet i 2022 og stengte høsten 2023.³⁹ Statkrafts biodrivstoffprosjekt Silva Green Fuel på Tofte til 1,5 milliarder kroner ble lagt på is i september 2025.⁴⁰

Solceller: Norge var på tidlig 2000-tall ledende innen solcelleproduksjon, hvor man lagde silisium til solceller med erfaringene fra kraftkrevende industri. I 2023 forsvant siste rest av norsk silisiumproduksjon, med nedleggelsen av Norwegian Crystals⁴¹ i Glomfjord august og REC Solar i Kristiansand tre måneder senere.⁴²

Foto: Cristian Rojas / Pexels.

Karbonfangst: Northern Lights, et anlegg for transport og lagring av karbondioksid under havbunnen, ble åpnet i september 2024 i Øygarden. Ett år etter var anlegget i drift og første levering av CO₂ pumpet ned og lagret under havbunnen.⁴³ Men der Northern Lights er operativt, er prosjektene som skal levere CO₂ til lagring forsinket og ambisjonene nedjustert. Brevik sementfabrikk, som eies av Heidelberg Materials, har lyktes i å bli første anlegg i verden som fanger CO₂ fra sementproduksjon, men bare på halve produksjonen fordi de savner kunder og betalingsvilje for karbonfri sement.⁴⁴ Karbonfangst på Oslos avfallsanlegg på Klemetsrud ble satt i gang i 2025, men sterkt forsinket etter kostnadssprekk og politisk konflikt i bystyret.⁴⁵

Batterier: Batteriprosjekter over hele landet hadde planer om å på få år ansette flere titusen arbeidere. En håndfull satset stort, med forskning og utvikling i Norge, men de fleste av prosjektene ble aldri løftet ut av idéstadiet. Bare Morrow Batteries har klart å etablere en produksjonslinje for battericeller, den mest krevende prosessen, før selskapet slo seg konkurs i mai 2026. Men lenger ned i leverandørkjeden er det etablert lovende produksjon av materialer til andre batteriprodusenter, som Cenate⁴⁶ og Vianode⁴⁷, som produserer henholdsvis silisium og grafitt til anoder i batterier.

Foto: Morrow Batteries.

Pandemi, krig og inflasjon

To viktige forklaringer på hvorfor grønn industri fikk problemer, finnes i to konkrete kriser: koronapandemien og Russlands invasjon av Ukraina.

Koronapandemien snudde opp ned på stort sett alle politiske prioriteringer, og skjøv også klimaendringene godt nedover den globale dagsordenen. Pandemien førte til at global produksjon og distribusjon brøt sammen, slik at elektronikk og komponenter som trengs innen grønn omstilling, ble mangelvare.

Da pandemien var over, steg rentene etter en periode med lave renter, slik at mange grønne prosjekter ble dyrere enn forventet. Over hele verden ble det innført tiltak for å redde økonomien og produksjonen. I Norge fikk vi en egen tiltakspakke som skulle redde leverandørindustrien fra konkurs under korona, kjent som oljeskattepakken. Tiltakene hjalp oljeselskapene å få gjennomført skrinlagte oljeprosjekter, samtidig som grønne prosjekter med større usikkerhet og risiko ble nedprioritert.

Russlands fullskalainvasjon av Ukraina kom bare en måned etter at pandemien var avblåst. Energisikkerhet og forsvarsindustri ble prioritert kraftig opp, mens klima ble liggende langt nede på dagsordenen. Europa, og særlig Tyskland, har de siste tiårene byttet ut kjernekraft og kullkraft med gass fra Russland. Krigen mot Ukraina gjorde at EU ville gjøre seg mindre avhengig av Russland, og unionen så til Norge. Å styrke norsk gassproduksjon ble nå prioritert av sikkerhetspolitiske grunner, samtidig som det ga store nye inntekter fra høye gasspriser. Grønn industri tapte kampen om de økonomiske ressursene og den politiske oppmerksomheten.

Sterk internasjonal konkurranse

Mens Norge reddet oljeindustrien under korona, valgte andre land å satse på grønn industri. For verden samlet passerte investeringene i fornybar energi dem for fossil energi allerede i 2016. I 2025 ble det investert 5000 milliarder kroner i fornybart, dobbelt så mye som i fossil energi.⁴⁸ Satsingen ga raskt resultater. I 2025 ga sol- og vindkraft mer energi enn kull, olje og gass i EU.⁴⁹

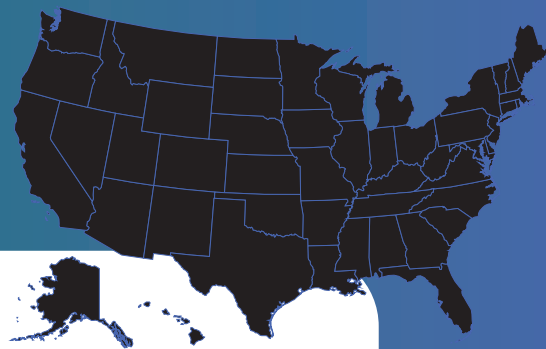
Veksten i fornybart var del av en bredere politisk satsing på grønn industri. Utgangspunktet lå i EUs «European Green Deal» fra 2020, som ble fulgt av en egen satsing på grønn industri og råvareforsyning.⁵⁰ Til sammen hadde EU-landene, Norges viktigste marked for olje og gass, begynt på omstillingen vekk fra fossil energi.

Den største konkurransen kom likevel fra USA, som med en enorm tiltakspakke for grønn industri endret forutsetningene for en norsk industriomstilling. Bare to måneder etter at regjeringen Støre lanserte sitt «Veikart for grønt industriløft», vedtok kongressen i USA *Inflation Reduction Act* (IRA) i august 2022.⁵¹ Loven, lansert av president Joe Biden, ga store skattelettelser til selskaper som ville satse på klimavennlig industri i USA. Skattelettelsene ble anslått til 783 milliarder dollar for energi og klimatiltak. I løpet av kort tid økte investeringene i vindkraft, solenergi, batteriproduksjon, elbiler og varmepumper. På bare 12 måneder ble det investert 278 milliarder dollar, som igjen skapte mer enn 170 000 jobber.⁵²

De økonomiske insentivene gjaldt også internasjonale selskaper som flyttet produksjonen til USA. Dermed ble det vesentlig billigere å produsere for eksempel batterier i USA enn i Norge eller EU. I Norge forsøkte flere av batteriselskapene å få økt støtte fra norske myndigheter, men næringsminister Vestre ville ikke lokkes inn i noe «subsidierekappløp» med USA.⁵³ Dermed forsvant lufta ut av den norske batterisatsingen.

Likevel er både EU og USAs initiativ for grønn industri respons på den virkelig største konkurrenten: Kina. På kort tid har Kina vokst til å bli verdens nest største økonomi, takket være en enorm vekst i produksjon og teknologiutvikling. Kinesiske produsenter har lenge levert komponenter til europeisk grønn industri, men er nå i ferd med å ta over større deler av markedet i Europa.⁵⁴

Konkurransen om å være først ute med grønn industri har bidratt til å få fortgang i klimaomstillingen. Men det har også skapt en del følgefeil, som knapphet på innsatsvarer, prisvekst, store svingninger i aksjekursene og økonomiske tap for en rekke selskaper innen grønn industri, som batterifabriker og havvindsselskaper.

Hva kan Norge lære av EU, USA og Kina?

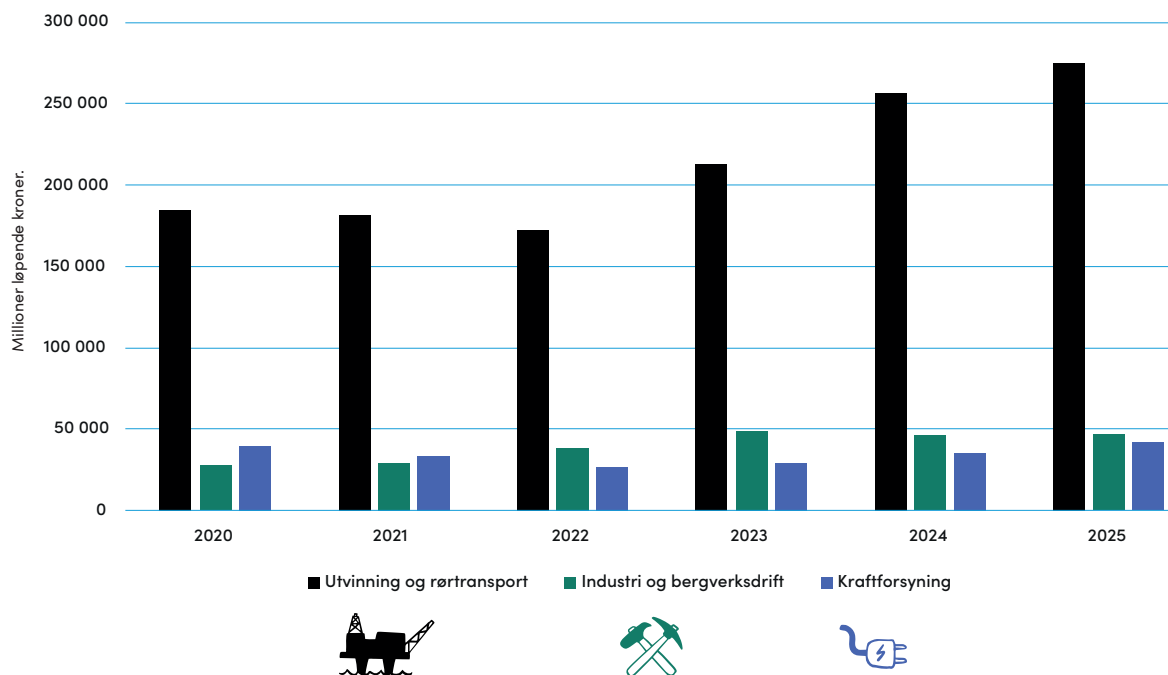
EU: I Europa finner vi Norges viktigste marked for industri-eksport, mulige samarbeidspartnere og konkurrenter. EU har ambisiøse planer for å utvikle fossil energiforsyning og utvikle strategiske industrisektorer som batterier og mineraler. Grønn omstilling har rykket nedover på EUs dagsorden etter Russlands invasjon av Ukraina, men EU har hatt en imponerende vekst i fornybar energi og planlegger å fase ut fossil energi relativt raskt.⁵⁵

USA: Joe Biden klarte å sparke i gang en voldsom satsing på grønn industri med Inflation Reduction Act. Satsingen er nå lagt død av hans etterfølger Donald Trump. Likevel kan vi lære et par ting av IRA. Det ene er hvordan solide subsidier skaper bevegelse i næringslivet og vilje til å satse. Det andre er hvordan Biden inkluderte krav om anstendige arbeidsvilkår som del av støtteordningene. Selv om en overveiende del av støtten var skreddersydd for republikanske stater, klarte ikke Biden å skape en politisk oppslutning om IRA som sørget for at omstillingsstøttepakken overlevde inn i neste presidentperiode. Det er også noe vi kan lære av.

Kina: Satsing på industriutvikling har vært omfattende over tiår. Kina har i løpet av de siste to tiårene bygget opp en voldsom kapasitet for industriproduksjon, og landet har tilnærmet monopol på utvinning og prosessering av mineraler. På kort tid har de skapt en voldsom vekst i egen fornybar energi, og dominerer leveransene av solceller, vindturbiner, elbiler og batterier til resten av verden. Den kraftige veksten i industriproduksjon er drevet fram av både statlige og private selskaper, med en aktiv stat og politisk agenda i ryggen. Kina har invitert internasjonale selskaper inn i landet, lært av deres teknologiutvikling og kompetanse og er nå i ferd med å utkonkurrere de samme selskapene. Kinas vilje til å tilrettelegge og hjelpe fram industrien er både noe norske politikere kan lære av, og en utvikling som har skapt tøff konkurranse for norske selskaper.

Investeringer i petroleum, industri, og kraftforsyning i Norge

Figur 11: Det føres ikke egen statistikk for hvor mye som investeres i grønn industri i Norge. Men den grønne grafen viser investeringer i all industri og bergverk (gruver) til sammen, noe som ligger mange ganger lavere enn investeringer i oljesektoren.

Strømprissgaloppen

Også her hjemme oppsto det problemer som svekket satsingen på grønn omstilling. Norges viktigste innsatsvare og fortrinn i mye av vår industri er tilgang på billig kraft. Nettopp derfor endret forutsetningene for industrien seg kraftig i 2021. Da opplevde Norge et strømprissjokk og en utvikling som ga varig høyere strømpriser etter at det norske kraftnettet ble tettere koblet med det europeiske strømnettet.⁵⁶ Det fikk følger for næringsliv og industri, hvor flere bedrifter stanset arbeidet eller varslet oppsigelser.⁵⁷

I tillegg til *billig* kraft, er industrien også avhengig av *nok* kraft. Hvorvidt Norge vil ha nok kraft i årene som kommer, er ikke et enkelt «ja eller nei»-spørsmål. Regjeringen og industrien mener Norge går i retning av et kraftunderskudd.⁵⁸ Mens kritikere, som *Alternativ Energikommisjon*, mener anslagene er overdrevet.⁵⁹ Uansett svekker usikkerhet rundt framtidig krafttilgang og pris, samt prioritering av hva kraften skal gå til, viljen til å satse på ny industri i Norge.

Oljeskygge over industri og økonomi

Når vi skal se på årsakene til lavt tempo i grønn industriomstilling, kommer vi ikke unna «oljeskyggen». Nye industriprosjekter konkurrerer med en dominerende, strategisk viktig og lønnsom oljesektor om ressursene.

Tallene er ikke til å misforstå. I 2025 ble det investert 274 milliarder i olje og gass. Til sammenligning ble det investert 46 milliarder i industri og bergverk og 41 milliarder i kraftforsyning – som er paraplyen mange av de grønne satsingene plasseres under.⁶⁰ Fram til 1988 valgte Norge å holde et moderat investeringsnivå i oljesektoren. Fra begynnelsen av 1990-årene økte man investeringene innen olje kraftig.⁶¹ Resultatet er at én industriell sektor i dag dominerer investeringer, inntekter og sysselsetting.

I realiteten legger oljeindustrien en skygge over norsk nærings- og industripolitikk. Oljesektoren er et attraktivt sted å jobbe, med spennende arbeidsoppgaver og relativt god lønn. Det er i

utgangspunktet positivt, men baksiden er at olja tiltrekker seg mye av arbeidskraften, og dermed kompetansen som trengs i den nye industrien.⁶²

Profittens begrensninger

Trekker vi sammen de ulike årsaksforklaringene over, får vi øye på en helt sentral problemstilling i omstillingen vi står overfor: Kan lønnsomhet og profittmotiv være styrende i en industriomstilling som må gjøres på grunn av klima?

Slik det ser ut i dag, er profittmotivet helt sentralt for å bygge den nye grønne industrien. Samtidig kan vi hente to viktige lærdommer fra de siste fem årene. For det første gjør internasjonal uro, inflasjon, høyere renter og sviktende leverandørkjeder grønne industriprosjekter dyrere og mer risikable. For det andre ser vi at de landene som faktisk har lyktes med å bygge ny industri, har gjort det ved hjelp av sterke statlige virkemidler.

Fra denne lærdommen ser vi de største svakhetene i den norske satsingen. Mange grønne prosjekter krever store investeringer tidlig, har usikre markeder og er avhengige av at noen faktisk er villige til å betale mer for produkter med lave utslipp. Når avkastningen er for lav, for sen eller for usikker, beveger kapitalen seg videre.

Så lenge omstillingen er avhengig av at private investorer skal finne tilstrekkelig profitt i hvert enkelt prosjekt, vil utbyggingen bli for liten, for treg og for sårbar.

Skal ny industri lykkes, trenger vi altså å regulere produksjon og marked slik at nye prosjekter og omstilling ved allerede eksisterende industri kan gjennomføres selv om risikoen er høy. I bunn og grunn handler dette om hvordan det norske samfunnet skal se ut om 50 år, og om vi skal overlate til private selskaper, med fortjeneste som drivkraft, å utvikle framtidens teknologi og industri.

Politikkens mulighet

Norske myndigheter har lang erfaring med å regulere markeder og støtte norsk næringsliv. Vår egen norske oljeindustri er et nærliggende eksempel. Men når vi oppsummerer erfaringen fra fem år med høye politiske ambisjoner om grønn industribygging, kommer vi ikke unna en konklusjon om at

regjeringen ikke har gravd dypt nok i verktøykassa Støre lovt å bruke «mer aktivt».⁶³

Regjeringens strategi «Veikart for grønt industriløft» har ambisiøse mål om å utvikle ny industri innen batterier, havvind, hydrogen, karbonfangst og biodrivstoff.⁶⁴

Da prosjektene støtte på problemene beskrevet over, var det vanskelig for privat kapital å finansiere noe de ikke trodde ville bli lønnsomt for egen del. Siden regjeringen oppfattet sin egen rolle som en tilrettelegger mer enn en aktiv part i industriutviklingen, kunne verken privat næringsliv eller staten selv virkeliggjøre de store politiske ambisjonene om grønn industri.

Problemet var derfor ikke bare at regjeringen satset for lite, men at den satset med feil modell. Når staten ser på seg selv som tilrettelegger, mens privat kapital forventes å bære hovedtyngden, blir det et gap mellom politiske ambisjoner og faktisk gjennomføring. På kort sikt kan det framstå som forsvarlig. På lang sikt betyr det at omstillingen blir underordnet investorers krav til fortjeneste, i stedet for samfunnets behov for ny industri.

Marked, stat eller en blanding?

I 1971, halvannet år etter at vi fant olje i Nordsjøen, vedtok Stortinget «De ti oljebud». Budene streket opp prinsippene for hvordan olja på norsk sokkel skulle utvikles. Et statlig oljeselskap og at «staten engasjerer seg på alle hensiktsmessige plan» sto sentralt i utviklingen av en ny norsk oljeindustri med lokale selskaper og fagmiljøer.⁶⁵ De ti oljebud ble kjernen i en industripolitikk hvor staten tok en aktiv rolle i å utvikle både nasjonal industri, institusjoner og regelverk som sikret trygge arbeidsplasser og inntekter til fellesskapet. Dermed kom oljerikdommen hele landet til gode, og ikke bare oljeselskapene og deres eiere.

Da Stortinget behandlet det som ble kalt «oljesaken» i Stortinget i 1972, la de til rette for en nasjonal oljeindustri som sørget for at rikdommen kom fellesskapet til gode. Foto: ukjent.

I resten av industrien, ble statens rolle overfor næringslivet redusert i løpet av 1980-årene. Da deler av industrien slet i 1970-årene, hadde staten forsøkt å støtte industrien gjennom en såkalt «motkonjunkturpolitikk». Utover 1980-årene ble denne linjen forlatt. I tråd med 1980-årenes økonomiske teori, skulle markedet løse næringslivets utfordringer. Markedet og markedsmekanismene ble et forbilde også for resten samfunnsøkonomien. Staten skulle enten selge seg ut eller være en passiv eier av statlige selskap. Statoil ble delprivatisert og børsnotert i 2001 og byttet navn til Equinor i 2018. Staten er fortsatt største eier av Equinor og flere andre store industriselskaper på Oslo Børs, med forventning om at selskapene skaper størst mulig fortjeneste heller enn å bidra til å løse viktige samfunnsoppgaver.

Det siste tiåret er synet på staten igjen i endring. Markedet alene har ikke klart å løse klimakrisen, og synliggjør behovet for statlige tiltak. Under koronaepidemien lærte man hvor viktig staten kan være i å håndtere en internasjonal krise. Da viste det seg at selv om staten hadde «trukket seg tilbake», var dette egentlig bare tilsynelatende. Staten hadde fortsatt stor makt, men man hadde valgt å utøve makt med ønske om å legge til rette for det man forstod som markedets egne logikker, heller enn politikken. I dag er mange opptatt av hvordan statens makt kan brukes på best mulig måte til det beste for både klima og mennesker.

Ikke minst har Kina vist hvordan staten kan være en aktiv pådriver for å utvikle nye grønne industrisektorer, særlig innen grønn industri. Også i Europa og USA har det vært økende politisk vilje til at staten kan stille krav, justere virkemidler, subsidiere og bidra med kapital og eierskap i strategisk viktige sektorer. Kjernen i spørsmålet er hva staten skal brukes til, og for hvem.

Grønn industripolitikk som møter utfordringene

Norge står i et vanskelig veivalg. Petroleumsutvinning vil ikke bære økonomien vår for alltid. Samtidig krever klimakrisa en rask omlegging av hvordan vi produserer, forbruker og disponerer energi. Norge har gode muligheter til å utvikle ny industri, fordi vi har høyteknologisk kompetanse, erfaring og ren kraft. Men de siste årene har vist at ambisjoner og gode forutsetninger ikke er nok. Grønn industri bygges ikke av visjoner alene. Spørsmålet er derfor hva slags industripolitikk som faktisk kan møte utfordringene. I dette kapitlet vurderer vi tre mulige nivåer av norsk industripolitikk opp mot fire konkrete utfordringer:

1. Utslipp:

Bidrar politikken til reelle og raske klimakutt?

2. Eksport og arbeidsplasser:

Bygger politikken ny industri, nye arbeidsplasser og nye eksportinntekter før oljeinntektene faller?

3. Fordeling og fellesskap:

Sikrer politikken at fellesskapet får del i verdiene når staten tar risiko og bidrar med kapital og infrastruktur?

4. Robusthet:

Gjør politikken Norge bedre rustet i møte med internasjonal uro, knapphet på ressurser og skjerpet industrikonkurranse?

Ulike løsninger for hvordan en slik industripolitikk kan se ut, skildres her som tre trappetrinn: Første trinn er en fortsettelse av dagens industripolitikk. Trinn to innebærer et taktskifte og en oppskalering av dagens industripolitikk med mål om å løfte industrien. Trinn tre innebærer mer omfattende strukturelle grep for å fremme grønn industriutvikling.

Men før vi går inn i de industripolitiske tiltakene, må vi se på grunnpremissene for norsk industri:

ERFARING OG KOMPETANSE: Norsk industri trenger flere bein å stå på. Sjansen for å lykkes er størst der Norge har mest kompetanse allerede. Ikke overraskende er det innen maritime næringer og offshore, som petroleum, skipsfart, fiske og havbruk. Ingen er så gode til å produsere olje og gass på dypt vann og i røff sjø som Norge. Gjennom et halvt århundre med oljeproduksjon har norske bedrifter utviklet boreteknologi, subsea-installasjoner og anlegg som tåler kontinuerlig drift i Nordsjøen. Derfor er det ikke tilfeldig at mye av satsingen på grønn industri ligger innenfor havvind, grønn skipsfart og karbonfangst og -lagring. Ingen av disse gir umiddelbare utslippskutt, men de bidrar til omstillingen og til infrastrukturen i et samfunn med null utslipp.

TÅLMODIG KAPITAL: Industriutvikling kan bety å satse før markedet er klart. Det krever tålmodige investorer som er villige til å satse på prosjekter med høy risiko. Her har Norge en utfordring ved at vi er et relativt lite land med relativt få private investorer.⁶⁶ Til gjengjeld har Norge en rik stat, med lang erfaring som investor, eier og industriutvikler.

TIDSVINDU: Tid er en avgjørende faktor for å lykkes. Norge ligger foran i flere sektorer, men er ikke alene om å satse på havvind eller karbonfangst. Fordelen med å ligge i forkant er å ta en dominerende posisjon i markedet. Spesielt selskaper som lykkes i å utvikle teknologi og prosesser som drar kostnadene ned, har muligheter til å lykkes. I tillegg er det nå vi har kompetent arbeidskraft i industrien. Hvis vi ikke lykkes i å få industriarbeiderne over i ny grønn industri, kan verdifullkompetanse forsvinne ut i arbeidsledighet.

KONKURRANSEFORTINN: Norsk industri starter ikke på bar bakke, men har viktige fortrinn foran selskaper i andre land. Et av Norges viktigste industrielle fortrinn har vært nok ren kraft til en pris som gjør at næringslivet er villige til å satse på ny industri. Hvorvidt det fortsetter å være et fortrinn, er avhengig av kraftpolitikken i årene som kommer.

Sveising er et gammelt industrynne som nå er i endring. Automatisering, digitalisering og roboter er i ferd med å effektivisere den gamle h ndsveisingen, som her ved Finnfjord.
Foto: Tommy Stefanussen / Finnfjord.

Trinn 1

AUTOPILOT: Fortsette som før og legge til rette for omstilling

Den rådende industripolitikken vil bevare oljesektoren som økonomisk drivkraft, og samtidig hjelpe fram ny klimavennlig industri. Regjeringens ambisjoner er høye, men finansieringen er moderat. Selve industriutviklingen skal skje gjennom private initiativ og privat finansiering, mens statens rolle er å legge til rette. Her er noen kjennetegn ved den rådende industripolitikken:

NORGE FAVORISERER OLJE OG GASS

Regjeringen vil fortsette med høy aktivitet på norsk sokkel og investerer i dag milliardbeløp i petroleumsutvinning. I 2025 ble det investert 273 milliarder i olje og gass mot 86 milliarder i all annen industri, kraftforsyning og bergverksdrift. Egne tall for grønn industri finnes ikke.⁶⁷

Staten pålegger oljeselskapene å kutte produksjonsutslipp, gjennom CO₂-avgift og krav til elektrifisering av plattformene. Men regjeringen vil ikke redusere selve produksjonen av fossil energi, som er hovedårsaken til klimaendringene.

GRØNN INDUSTRI UTVIKLES SOM SPREDTE ENKELTPROSJEKTER

Regjeringens satsing på grønn industri er i realiteten støtte til en rekke enkelttiltak, og ikke en samlet plan for industriutvikling. Private initiativ og private selskaper med forventning om fortjeneste er drivkraft for industriutvikling.

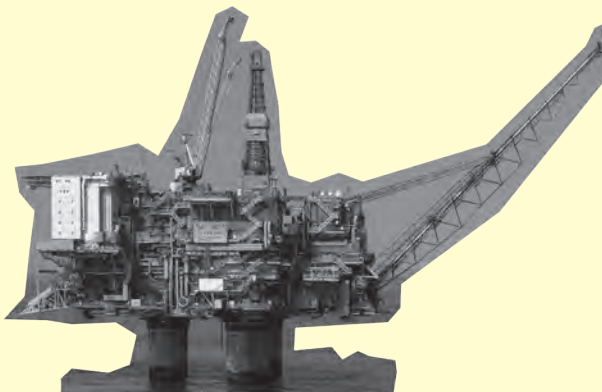

Foto: Ole Jørgen Bratland / Equinor.

Staten støtter ulike sider ved industriutvikling, som innovasjon gjennom Forskningsrådet, klimakutt gjennom Enova, investering gjennom Nysnø, næringsutvikling gjennom Innovasjon Norge, industrivekst gjennom Siva og subsidierte kraftavtaler for utvikling av havvind.

VANNKRAFTEN ER GJORT TIL MARKEDSVARE

Kraft er en forutsetning for industriproduksjon. Billig og ren vannkraft har vært et av de viktigste fortrinnene for industriutvikling i Norge.

88 prosent av norsk vannkraft er eid av offentlige selskaper.⁶⁸ Kraft selges fritt på kraftmarkedet med mål om høyest mulig fortjeneste for kraftselskapene. Tildeling av ny kraft gjøres etter et prinsipp om «førstemann-til-mølla» og ikke etter samfunnsnytte.

Det norske kraftsystemet er i økende grad koblet til det europeiske, med varig høye kraftpriser som konsekvens. Norsk industri er i ferd med å miste et av sine største fortrinn for ny industri, det vil si nok ren, billig kraft.

Foto: Lange x / Pexels.

HVORDAN SLÅR DENNE POLITIKKEN UT I PRAKSIS?

Når staten ønsker å opprettholde høy aktivitet i oljenæringen samtidig som den bare gradvis hjelper fram grønn industri, får det konkrete utslag i hvordan kapital, arbeidskraft og kompetanse fordeles i økonomien. Den lønnsomme og etablerte petroleumssektoren trekker til seg investeringer, leverandørkapasitet og kvalifiserte ansatte, mens nye grønne industriprosjekter ofte blir stående i kø etter risikovillig kapital. Resultatet er at grønne satsinger utvikles sakte, stykkevis og med større sårbarhet for konjunkturer, renter og internasjonal uro.

Dagens modell gjør også at selskaper som lykkes med å utvikle ny teknologi i Norge, ikke nødvendigvis bygger opp fabrikkproduksjonen her. Samtidig hemmes vellykkede pilotprosjekter av manglende nettkapasitet, høye strømpriser eller usikker tilgang på kraft.

Når lønnsomheten er usikker og kostnadsnivået høyt, blir det mer attraktivt å legge fullskalaproduksjon utenlands. Norge risikerer dermed å sitte igjen med forskningen og pilotprosjektene, mens arbeidsplassene, fabrikkene og eksportinntektene havner andre steder. Dermed blir ikke vellykkede grønne prosjekter automatisk til ny industri. De forblir enkeltstående initiativer, i stedet for å bli starten på nye verdikjeder og nye eksportnæringer.

MØTER TRINN 1 UTFORDRINGENE VI STÅR OVERFOR?

Dagens industripolitikk møter ikke utfordringene vi har definert over. Klimakuttene går for sakte fordi omstillingen av industri og energibruk fortsatt skjer i rykk og napp. Faren for industridød og mangel på eksportindustri er fortsatt stor, siden ny industri mangler kraft, marked og risikovillig kapital. Uten en ny eksportnæring i sikte, er velferdsstatens framtid også usikker. Staten støtter industriutvikling gjennom ulike ordninger, men ikke i en skala som møter utfordringen, eller på en måte som gir noe tilbake til fellesskapet i form av arbeidsplasser og inntekter.

Konsekvensen er at Norge blir stående i en mellomposisjon. Vi holder liv i den gamle industrimotoren, men bygger ikke raskt nok opp den nye. Det gjør oss mer sårbare for internasjonale konjunkturer, skjerpet konkurranse og framtidig fall i oljeinntektene. Samtidig blir utslippskuttene forsinket, og den industrielle omstillingen skjøvet fram i tid. En industripolitikk som skal svare på fire store utfordringer samtidig, ender dermed med å utsette dem alle.

«Den lønnsomme og etablerte petroleumssektoren trekker til seg investeringer, leverandørkapasitet og kvalifiserte ansatte, mens nye grønne industriprosjekter ofte blir stående i kø etter risikovillig kapital.»

Trinn 2

«MER – RASKERE – STØRRE»: En oppskalering av dagens industripolitikk

Vil Norge lykkes bedre hvis vi skalerer opp tiltakene som allerede finnes for grønn industriutvikling? Flere av miljøpartiene har utfordret regjeringen til å øke støtten til industri- og klimatiltak. Her vil vi se på hvordan det kan gjøres, og hva vi kan håpe å oppnå hvis vi øker tempoet i og omfanget av dagens industripolitikk.

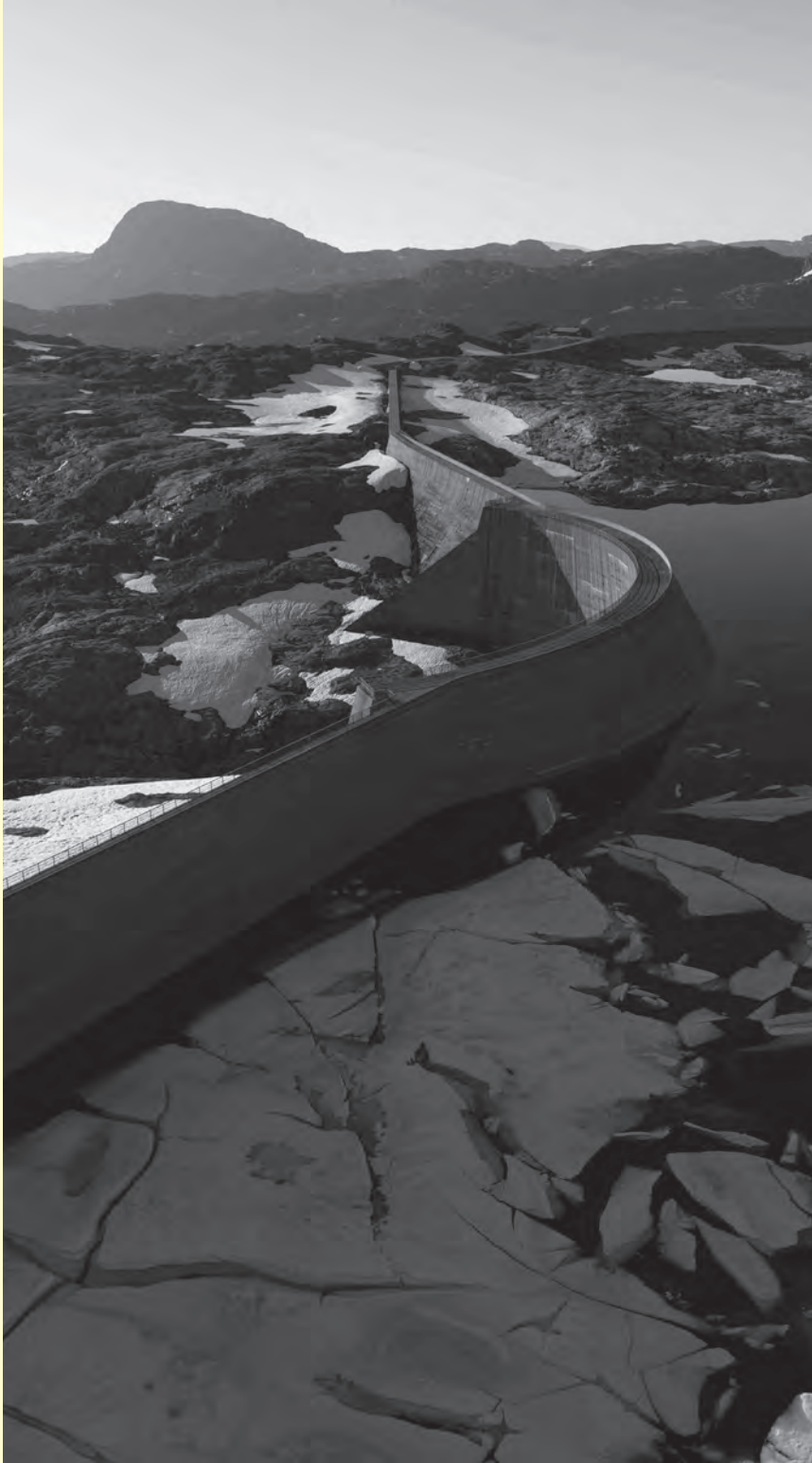
STATEN ØKER VOLUMET I STØTTEN TIL GRØNN INDUSTRI

De statlige støtteordningene for industriutvikling økes, slik at flere prosjekter kan støttes, og de mest vellykkede kan få mer i støtte for å oppskalere til full industriproduksjon.

STATLIGE INSTITUSJONER FÅR ØKT KAPASITET

De offentlige institusjonene som støtter industriutvikling styrkes, slik at de får økt kapasitet til raskere saksbehandling og tettere oppfølging av industriutvikling. Mer involvering fra de offentlige institusjonene kan også bidra til mer erfarings- og kompetanseutveksling mellom selskaper og sektorer.

Norsk industri har hatt et viktig fortrinn i form av et overskudd av billig og ren kraft. I dag er den ikke lenger like billig, framover vil vi ikke ha like stort overskudd.
Foto: Statkraft.

Hvordan kan dette slå ut i praksis?

Økt statlig støtte til grønn industri kan hjelpe flere selskaper å komme seg fra idé- og pilotfase til industriell produksjon. En bredere portefølje av prosjekter som får støtte, kan også øke sjansen for at noen av dem faktisk treffer med ny teknologi og produkter og dermed lykkes kommersielt.

Samtidig kan raskere saksbehandling, flere utlysninger og bedre koordinering gjøre at industrien får den støtten de trenger for å treffe internasjonale markeder i tide med teknologi og produkter som faktisk bidrar til å begrense klimaendringene.

Det ligger en risiko bygget inn et slik trinn: Økt støtte til flere prosjekter betyr at antallet prosjekter som mislykkes, også vil øke. Prisen for å lykkes inneholder kostnaden ved det som ikke lykkes.

Møter trinn 2 utfordringene?

En oppskalering av dagens politikk vil bare delvis lykkes i å skape ny vekst i grønn industri. Høyere aktivitet og flere grønne industriprosjekter er viktig og nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å lykkes i omstillingen og overvinne utfordringene med klimautslipp, eksport, fordeling og internasjonal konkurranse.

En oppskalering av dagens modell vil ikke endre de strukturelle forholdene som holder omstillingen tilbake. Så lenge petroleumssektoren fortsatt tiltrekker seg brorparten av kapital og kompetanse, vil den grønne industrien fortsatt utvikles i skyggen av oljekonomen. Dermed får vi heller ikke de nødvendige klimakuttene.

Mer statlig støtte betyr at en større del av regningen bæres av fellesskapet, mens gevinsten fortsatt i stor grad kan havne hos private eiere. Staten kan dermed med denne modellen bidra til å bygge opp nye selskaper, uten nødvendigvis å sikre offentlig kontroll, politisk styring eller at fellesskapet får del i fortjenesten.

Resultatet av en oppskalering kan bli at flere prosjekter settes i gang, uten at de nødvendigvis får vokse seg store nok til å utgjøre en reell grønn omstilling av industrien. Det kan få hjulene til å gå fortære, men ikke nødvendigvis få dem til å gå i en ny retning. Skal industripolitikken faktisk løse utfordringene, må den gjøre mer enn å øke volumet i dagens modell. Den må også endre spillereglene som industrien utvikler seg innenfor.

«Resultatet av en oppskalering kan bli at flere prosjekter settes i gang, uten at de nødvendigvis får vokse seg store nok til å utgjøre en reell grønn omstilling av industrien.»

Trinn 3

NY KURS FOR EN GRØNN INDUSTRIALDER

Trinn 3 tar konsekvensen av at verken videreføring eller oppskaling av dagens industripolitikk er tilstrekkelig. Når utfordringene i bunn og grunn er strukturelle, kreves det strukturelle endringer også i industripolitikken. I trinn 3 skisserer vi hvordan industripolitikken må utformes for å virkelig møte de store utfordringene vi står overfor, det innebærer også en annen tilnærming til statens rolle i industriutviklingen enn den som rår grunnen i dag.

STATEN MÅ TA MER RISIKO GJENNOM LÅN OG INVESTERINGER

I Norge er det begrenset med privat kapital, men mye statlig kapital. Når private investorer ikke vil ta risiko alene, må staten trå til med lån og investeringer i selskaper som har potensial til å utvikle ny eksportindustri.

Staten er i dag medeier i viktige industrisektorer, som oljeproduksjon, kraftproduksjon og -forsyning. Grønn industri har samme strategiske rolle, og trenger at staten går inn på eiersiden.

STATEN MÅ BLI GODE PÅ INDUSTRIUTVIKLING

Staten må bygge mer kompetanse, institusjoner og virkemidler til å drive den grønne industriutviklingen. Staten kan i dag drive sykehus, forsvar og store infrastrukturprosjekter. Den må også ha kapasitet til å utvikle industri når samfunnets framtidige produksjonsgrunnlag står på spill.

Det betyr at offentlige institusjoner må kunne prioritere strategiske sektorer, følge opp investeringer over tid og koordinere kapital, forskning, leverandørkjeder, kompetanse og marked.

STATEN MÅ SIKRE KRAFT, AREAL OG INFRASTRUKTUR

Ny industri krever mer enn kapital. Den trenger tilgang på kraft, nett, havner, transport og egnede industriarealer. Derfor må offentlige myndigheter planlegge industriutvikling helhetlig, slik at nye prosjekter legges der de har tilgang på nødvendig infrastruktur og ikke kommer i unødvendig konflikt med natur, jordbruk eller lokalsamfunn.

Ren kraft er et av Norges viktigste industrielle fortrinn. Derfor kan ikke kraft behandles som en vanlig markedsvare alene. Nok kraft må prioriteres til industriutvikling og nødvendige klimatiltak, framfor at tilgangen styres av «førstemann til mølla».

OLJEAVHENGIGHETEN MÅ TRAPPES NED KONTROLLERT

En ansvarlig industripolitikk kan ikke bare handle om å bygge nytt. Den må også redusere Norges avhengighet av olje og gass før markedet gjør det for oss.

Nedtrappingen må skje kontrollert, forutsigbart og parallelt med oppbyggingen av nye eksportnæringer. Målet er ikke å slå beina under dagens industriarbeidsplasser, men å sørge for at kompetanse, leverandørindustri og arbeidsplasser kan flyttes over i ny grønn industri mens vi fortsatt har tid.

NYE MANDATER OG NYE MÅL FOR STATLIGE SELSKAPER

Stortinget må endre mandater for statseide selskap. Når selskaper i dag styrer etter et mål om høyest mulig avkastning, står det ofte i direkte motsetning til behovet for klimakutt og industribygging. Derfor må mandatene endres, slik at samfunnsnytte, klimakutt og langsiktig industriutvikling kommer inn under selskapenes mandater.

Hovedmålet for statlig støtte må være ny grønn eksportindustri. Klimakutt, økt kraftproduksjon og arbeidsplasser må være deler av en samlet plan for industribygging.

STATEN MÅ SKAPE MARKEDER SOM MANGLER I DAG

Offentlige prosjekter og selskaper må gi klimahensyn avgjørende vekt når de gjør innkjøp, og på den måten bidra til å skape et marked for industriprodukter med lave utslipp.

Ved å bygge opp leverandørkjeder og hjemmemarkeder for norske bedrifter med lave utslipp, bidrar man til å øke volum, senke kostnader og skape muligheter for å kunne bygge eksportbedrifter.

FELLESSKAPET MÅ FÅ GODER TILBAKE NÅR VI INVESTERER

Når fellesskapet bidrar med mer kapital til industribygging, må det være under forutsetning av at fellesskapet får noe tilbake for det vi gir med i støtte og investering. Målet må være at fellesskapet får mer tilbake enn man deler ut.

Et viktig poeng med statlig eierskap er at staten får en andel av inntektene når selskapene går med overskudd. I tillegg gir nye arbeidsplasser inntekt til ansatte og lokalsamfunn, og skatt gir penger tilbake til statskassa.

En sentral forutsetning for at fellesskapet skal slutte opp om en mer aktiv statlig industriutvikling, er at den oppleves rettferdig. Derfor må selskaper som mottar betydelig offentlig støtte bli møtt med krav om moderate lederlønnninger, anstendige lønns- og arbeidsvilkår, lærlingplasser og reell lokal verdiskaping.

Hvordan kan dette slå ut i praksis?

Målet med grepene vi foreslår her, er å gjøre omstillingen mindre avhengig av hvordan markedet utvikler seg og mer avhengig av politiske prioriteringer. Når kraft, infrastruktur, kompetanse og offentlige tiltak styres i samme retning, blir det lettere for bedrifter å investere langsiktig. Offentlige anskaffelser kan brukes til å skape etterspørsel etter produkter med lave utslipp, reguleringer og avgifter kan gjøre klimavennlige løsninger mer lønnsomme. Industripolitikken skal ikke bare være støtte til enkeltprosjekter, men politikk for å bygge hele verdikjeder, markeder og bedrifter.

En slik modell vil også gjøre omstillingen mer robust regionalt og på samfunnsnivå. Når staten planlegger oppbygging av ny industri parallelt med nedtrapping av oljeavhengighet, øker muligheten for at kompetanse, arbeidsplasser og produksjonsmiljøer faktisk blir værende i Norge. Det reduserer risikoen for at vi mister fabrikkene, verdiskapingen og arbeidsplassene til andre land etter at vi har utviklet teknologien her.

Foto: Morrow Batteries.

Møter trinn 3 utfordringene?

Trinn 3 er den første modellen som i prinsippet svarer samlet på de fire utfordringene som ble beskrevet innledningsvis. Den kan bidra til raskere klimakutt fordi staten ikke bare støtter teknologiutvikling, men også former markedene og infrastrukturen som må til for å ta teknologien i bruk i stor skala. Den kan gjøre økonomien mindre sårbar fordi den bygger opp nye eksportnæringer før oljeinntektene forsvinner, i stedet for å vente til markedet tvinger fram endringen. Og den kan styrke grunnlaget for framtidig velferd ved å sikre at mer av verdiskapingen, kompetansen og fortjenesten blir igjen i samfunnet og kommer fellesskapet til gode.

Samtidig er dette det mest krevende trinnet. Tiltakene overforutsetter en politisk vilje som ikke har flertall på Stortinget i dag. De krever at politikerne gjør staten kompetent og lar offentlige institusjoner få prioritere, ta risiko og ta ansvar for utviklingen.

Trinn 3 løser ikke utfordringene automatisk. Men det er det eneste trinnet av de tre som er utformet for faktisk å kunne gjøre det.

Det er ikke et mål at staten skal ta over norsk industri. Norsk næringsliv har både initiativ og teknologisk kapasitet til å drive fram viktige deler av omstillingen. Det som mangler, og som er målet for en aktiv grønn industripolitikk, er at tålmodig kapital, forutsigbar etterspørsel, bedre samordning og gunstige rammevilkår skal trekke i riktig retning. Norge trenger en stat som kan løse floker, åpne flaskehalser og bruke fellesskapets ressurser til å bygge framtidens produksjonsgrunnlag.

Slik vil vi unngå et framtidig rustbelte, og samtidig ta nødvendige steg mot å bli et nullutslippssamfunn hvor også godene fordeles i fellesskapets favør.

«Norge trenger en stat som kan løse floker, åpne flaskehalser og bruke fellesskapets ressurser til å bygge framtidens produksjonsgrunnlag.»

En rettferdig grønn omstilling

Protester mot regjeringens manglende oppfølging av Høyesteretts dom om vindkraftanlegget på Fosen.
Foto: Torjus Thesen / Natur og Ungdom / Flickr.

«Melkøya satte fagbevegelsen opp mot miljøbevegelsen og splittet Stortinget.»

En så altomfattende energiomstilling som klimakrisa nå tvinger fram, har vi aldri tidligere stått i. Den påvirker alt fra internasjonal økonomi, geopolittikk og antall mennesker på flukt til hverdagen for vanlige folk verden over, også i Norge. Når energi, arbeidsplasser, natur og levekostnader endrer seg samtidig, oppstår også nye konflikter. Politikerne våre står overfor en helt ny oppgave: Hvordan skal det grønne skiftet gjennomføres på en måte som befolkningen faktisk slutter opp om?

Likevel er det få partier som snakker tydelig om hva klimakrisa krever. Når grønn industri er på dagsordenen i dag, er det ofte som kritikk fra Fremskrittspartiet. Samtidig har flere av de store nasjonale konfliktsakene de siste fem årene handlet om klimaprojekter. Projekter som skulle gi Norge en lysegrønn framtid, har i stedet møtt stor folkelig motstand, også fra miljøbevegelsen.

Fra Fosen til Melkøya

I dag er det i realiteten full stans i utbygging av ny landvind i Norge. I motsetning til i våre naboland har landvind møtt kraftig folkelig motstand når urørt natur har blitt bygget ned med vindturbiner og anleggsveier.

Størst har protestene vært rundt vindparken på Fosen-halvøya i Trøndelag. Høyesterett slo fast at vindparken var bygget uten tilstrekkelig konsultasjon og medvirkning fra reindriftsnæringen, og dermed var brudd på menneskerettighetene. Etter at dommen falt, ble vindturbinene stående. Dette førte til store protester. Gatene i Oslo ble fylt av demonstrasjoner. Samiske aktivister med støtte fra miljøbevegelsen okkuperte flere departementer.

Elektrifisering av Equinors gassanlegg på Melkøya er en annen konflikt. Dette er i utgangs-

punktet et av regjeringens store klimaprojekter, og vil redusere et av Norges største klimautslipp. Men prosjektet risikerer å skape kraftunderskudd i Finnmark, med påfølgende utbygging av vindkraft. I februar 2026 fremmet Rødt et forslag om å stanse prosjektet, og hadde flertallet i Stortinget på sin side inntil SV snudde. Mens fagbevegelsen advarte om at stans satte arbeidsplassene på Melkøya i fare, støttet miljøbevegelsen på sin side forslaget om stans for å hindre nye konflikter om naturødeleggelse og beite på vidda.⁶⁹

«Grønt skifte» brukes som argument også i andre kontroversielle utbygginger, som datasenter i Rogaland eller gruvedrift med deponering av avfall på sjøen, til stor frustrasjon for miljøbevegelsen.⁷⁰

Eksempelene viser hvordan klima-, kraft- og industriprosjekter har flere konfliktakser. Lokalbefolkningen står mot både utbyggere og sentrale myndigheter om landvind. På Fosen står reindriftsnæringen og miljøorganisasjonene mot både kraftprodusenter og regjeringen. Melkøya satte fagbevegelsen opp mot miljøbevegelsen og splittet Stortinget. I sum ser vi hvordan dårlig håndtering av industri- og klimaprojekter skaper konflikt langs aksene sentrum mot periferi, folk mot elite, miljø mot arbeidsplasser, og det dannes nye politiske skillelinjer på kryss og tvers av Stortinget.

Resultatet er splittelse heller enn samling, motstand heller enn oppslutning, og en dyp mistenksomhet til politikere, miljøbevegelsen og alt som omtales som grønt og omstilling.

En større konsekvens av manglende håndtering av klimakrisa ser vi i den internasjonale trenden hvor høyrepopulisme og fossilpopulisme griper inn i hverandre.

DRILL, BABY, DRILL!

Fossilpopulismens framvekst

«Drill, baby, drill!» uttalte Fremskrittspartiets leder Sylvi Listhaug da hun talte til partiets landsmøte i april 2024.⁷¹ Slagordet om å lete etter mer olje hadde hun lånt fra sitt eget ungdomsparti, som igjen hadde lånt det fra Donald Trumps valgkamp samme år. Det var republikaneren Michael Steele som aller først lanserte det i 2008, da også visepresidentkandidat Sarah Palin tok det i bruk.⁷²

Klimatiltak og motstand mot grønn industri har nå blitt polarisert både i norsk og internasjonal politikk. I Norge har Fremskrittspartiet gjort det til en fanesak å kritisere regjeringens klimatiltak og støtte til grønn industri. Sylvi Listhaug brukte mye av valgkampen i 2025 til å angripe Støre-regjeringens klimapolitikk. Hun kalte regjeringens industrisatsing for «symbolske klimatiltak som har liten eller ingen effekt på klimaet», «ukritisk sløsing på statskapitalisme og ulønnsomme subsidier» samt «pynt, dyre og lite effektive tiltak». I sine mest retorisk ladede øyeblikk har hun kalt satsingen for «grønn kommunisme», «gambling av skattebetalernes penger» og «russisk rulett med skattepengene våre».⁷³

Fremskrittspartiets motstand mot klimapolitikk og ønske om fortsatt oljeutvinning følger en trend som finnes igjen hos høyrekrefter over hele verden. Mens Frp argumenterer for økt norsk oljeaktivitet, har Trump forsøkt å revitalisere både olje og kull. USA har «de største olje- og gassforekomstene av noe land i verden – og vi kommer til å bruke dem», slo Trump fast i sin innsettelsestale.⁷⁴ Det var nettopp dette som skulle gjøre USA til «en rik nasjon igjen»; «det flytende gullet under føttene våre». Trump utropte umiddelbart en «nasjonal energi-nødsituasjon» for å kunne styre med presidentdekret på dette området, og meddelte allerede i innsettelsestalen: «... vi vil avslutte Green New Deal, og vi vil trekke tilbake elbil-påbudet, slik at vi redder bilindustrien vår og jeg overholder mitt ukrenkelige løfte til våre fantastiske amerikanske bilarbeidere.»

Det er mulig å riste på hodet over Trumps utfall som noe ekstremt og unikt. Siden han innehar verdens uten tvil tyngste politiske embete, har hans ord også en unik påvirkning på virkeligheten, langt utenfor USAs grenser. Men motstanden mot grønn omstilling og ønsket om å fjerne snarere enn å styrke restriksjonene på utvinning og bruk av nettopp fossile brenslers, har blitt en vanlig og viktig del av høyrepopulistiske og høyreradikale krefters politiske prosjekt i store deler av verden. Det er verdt å merke seg at dragningen mot fossile brenslers og en sammenhengende, aggressiv motvilje mot alternative energiformer og industrier, også er vanlig i land uten denne typen innenlandsk produksjon. Sverigedemokraterna i Sverige, VOX i Spania og AfD i Tyskland er bare noen av partiene som beveger seg i og driver denne politiske strømningen.

Framveksten av den nye høyrepopulismen vi ser i verden i dag, kan på den ene siden knyttes til økte sosioøkonomiske forskjeller. På den andre siden henger den sammen med redusert tro på at viktige økonomiske forhold i samfunnet kan endres gjennom den demokratiske politiske prosessen. Dette har vist seg å være en fruktbar grobunn for høyrepopulistiske krefter. Et eksempel som binder disse impulsene sammen, er et sitat fra Roberto Castello Branco. Han var minister under Brasils høyre-radikale og åpent klimafiendtlige president Jair Bolsonaro. Branco forklarte den politiske linjen om å øke utvinningen av fossile brensler på denne måten:

«Vi må gripe denne rikdommen mens det ennå er tid. Om noen tiår vil olja miste relevansen den har i dag.»

Den høyrepopulistiske dragningen mot det fossile blir mer forståelig i lys av Branco-sitatet. Dette handler ikke først og fremst om fossil energi som én konkret industrisektor, men om et mer grunnleggende forhold til samfunnsendring: en vilje til å sikre makt og rikdom her og nå, mens muligheten fortsatt finnes, snarere enn en visjon om å bygge morgendagens samfunn. Den aktive motstanden mot grønne alternativer på systemnivå springer nettopp ut av dette perspektivet. Framtiden forstås ikke som noe som skal planlegges, formes og deles, men som en trussel mot eksisterende posisjoner som det gjelder å beskytte – og utnytte – før de forsvinner.

Det understreker også hvor viktig det er å se mulighetene for og truslene mot en effektiv klimapolitikk nært knyttet til politisk og sosial mobilisering. Naturvitenskapelige fakta om klimaendringer vil i seg selv ikke kunne skape de endringene som trengs i menneskelig organiserte økonomiske prosesser. Også informasjons- og propagandaarbeid har begrensede muligheter til isolert sett å skape mobilisering for forandring, i hvert fall utenfor grupper som allerede er sterkt overbevist på idé- og identitetsnivå.

Det som er den store oppgaven for progressive krefter, er å oppnå det samme som høyrepopulistene: at klimaomstilling blir en del av en større fortelling om samfunnet, som folk flest kan føle seg delaktige i. Men i motsetning til den høyrepopulistiske samfunnsforståelsen, der trygghet i status quo er det lokkende budskapet, må det for klimaomstillingen handle om **trygghet i en organisert, felles endring med mål om å gjøre livet bedre for mange, sammen.**

Hvorfor blir det konflikt?

Hva kan være årsakene til det høye konfliktnivået og til sviktende engasjement for klima og dalende interesse for industri? Vi har hittil forklart stagnasjonen for grønn industri med mangel på industripolitikk. Men for å forstå den politiske konflikten, må vi nå lete etter forklaringer i hvordan politikerne har håndtert demokratiske prosesser.

En ujevn fordeling av godene og byrdene ved nye prosjekter, hvor de som opplever negative konsekvenser ikke får ta del i fordelene ved prosjektet, kan forklare mye av motstanden mot landvind. Folk har større aksept for landvind hvis kraften brukes lokalt eller kommunen får inntektene fra vindturbinene, viser forskning. Men når lokalbefolkning må leve med støy fra vindturbiner, ødelagt natur fra anleggsveier eller forstyrrelse av beiteområder for rein, eller når eierne av prosjektene befinner seg langt fra konsekvensene på bakken, da øker motstanden.⁷⁵

Motstanden forsterkes hvis utbyggingsprosessen har manglet involvering og deltakelse fra de som berøres, eller hvor man føler seg maktesløs i møte med selskaper eller myndigheter. Ingen ønsker å få endringer tredd nedover hodet. Lignende konflikter rundt store utbygginger finner vi over hele verden. Kontrasten er likevel stor fra Norge til Danmark og Sverige, hvor konfliktnivået rundt vindkraft er lavere og oppslutningen høyere.⁷⁶

Mange petroleumsarbeidere sitter med en tilsvarende følelse av manglende involvering. Det snakkes om dem og arbeidet deres, men de er ikke selv del av samtalen. De gjør et viktig og verdifullt arbeid i dag, men blir forventet å gi opp jobbene til fordel for luftige og lite konkrete prosjekter i framtiden.⁷⁷

Det finnes også en skepsis mot grønn industri, blant annet i miljøbevegelsen, som stammer fra erfaring med såkalt grønnvasking. Ord som «grønn» og «omstilling» har blitt brukt som begrunnelse også for nye datasentre eller ny gruveutvinning, hvor eventuelle bidrag til lavere utslipp er svært hypotetiske. Når industriprosjekter, produkter eller prosesser omtales som mer klima- og miljøvennlige

enn de er, skaper det frustrasjon i miljøbevegelsen og dalende oppslutning om miljøpolitikk i befolkningen.

Utfordringene nevnt over handler i stor grad om demokratiske prosesser rundt målene og tiltakene som trengs i Norge i årene som kommer. Samfunnet skal gjennom en omstilling, som kommer til å berøre hver enkelt av oss. Det er ikke urimelig at folk flest også vil være med å bestemme hvordan det skal foregå.

En oppgave for folkebevegelsene

Folkebevegelsene har vært avgjørende for utviklingen av det norske demokratiet. Grunnloven la et grunnlag i 1814, men det var gjennom organisering, mobilisering og politisk kamp de neste to århundrene at stadig flere grupper fikk reell innflytelse over utviklingen av det norske samfunnet. Arbeiderbevegelsen ble etter hvert landets sterkeste folkebevegelse, og kvinnebevegelsen spilte en nøkkelrolle i kampen for politiske rettigheter og stemmerett. Med klimaendringene og naturkrisa hengende over oss har miljøbevegelsen fått en kritisk rolle i nyere tid. Denne tradisjonen har skapt vårt fellesskap, og er noe vi må bygge videre på nå.

To av Norges største folkebevegelser, miljøbevegelsen og fagbevegelsen, har vært dypt involvert i klimakampen og industriomstilling i flere tiår. Når de i noen av konfliktene har havnet på hver sin side, som i spørsmålet om Melkøya, har det en god forklaring.

Fagbevegelsen har en grunnleggende felles interesse med næringslivet om forutsigbare rammebetingelser, for å sikre trygge arbeidsplasser. For de tillitsvalgte er det viktig å kjempe for eksisterende industri, inkludert oljenæringen, og ikke ofre arbeidsplasser på bekostning av luftige planer om ny industri.

Organisert arbeidskraft er grunnlaget for fagbevegelsens rolle i samfunnet. For fagbevegelsen er ikke nødvendigvis «ny industri» en god ting. I nyopprettede selskaper, med nye ansatte, uerfarne eller utenlandske eiere, uten etablerte fagforeninger, er det krevende å organisere de ansatte, skape erfarne tillitsvalgte og kjempe fram tariffavtaler.

Fagbevegelsen ønsker også ny industri og nye arbeidsplasser velkommen, men de må gjerne komme i tilknytning til den industrien som allerede eksisterer.

Miljøbevegelsen har gjort sine egne erfaringer, og reagerer raskt når grunnleggende rettigheter overkjøres av hensyn til arbeidsplasser og næringsliv. Omstillingen må være både rettferdig og grønn, og vi må løse klimakrisa og naturkrisa samtidig. For miljøbevegelsen er norsk oljeutvinning investeringer vi ikke trenger. Vi kan ikke løse klimakrisa gjennom vekst alene, men ved å begrense forbruket av verdens knappe ressurser.

Skal vi løse klimautfordringen, må vi ha med perspektivene til både fagbevegelsen og miljøbevegelsen. Utfordringen er når miljøbevegelsen og fagbevegelsen havner i konflikt, og på hver sin side. Likevel er det mer som forener enn skiller de to bevegelsene. Begge ønsker et folkelig demokrati og levende, bærekraftige lokalsamfunn. Et første skritt er å begynne der de to folkebevegelsene er enige:

I løpet av de siste årene har fagbevegelsen og miljøbevegelsen funnet sammen og utviklet felles prinsipper for hvordan en grønn og rettferdig industripolitikk kan se ut.

«To av Norges største folkebevegelser, miljøbevegelsen og fagbevegelsen, har vært dypt involvert i klimakampen og industriomstilling i flere tiår.»

Sammen for en ny, grønn giv

Å løse den politiske konflikten mellom klima og industri er helt nødvendig for å skape folkelig oppslutning om grønn omstilling. Det er først og fremst et ansvar som ligger hos politikerne, og ikke hos verken miljøbevegelsen eller fagbevegelsen. Men de folkelige bevegelsene er likevel helt nødvendige for at omstillingen skal oppleves som legitim.

Debatten om klimapolitikk og industriutvikling bør ut av Stortinget og ned på «golv» i industrien og ut i lokalsamfunn over hele landet.

Det må skapes eierskap til omstillingen og prosjektene som settes i gang. Helt konkret kan det bety lokalt eierskap – som i dag med mange av kraftselskapene – slik at lokalsamfunn får medeierskap, og dermed sitter igjen med fordelene og ikke bare ulempene. Kunnskapsgrunnlaget for utbygging og nye industrier må være uavhengig og eid av fellesskapet, ikke av selskapene.

Norge har mye å lære av prosesser i land som har vært gjennom lignende utvikling. I USA har store deler av kullindustrien stagnert, noe som har bidratt til MAGAs framvekst. I Skottland, hvor oljeutvinningen er på vei ned, har skotske myndigheter satt ned en egen kommisjon for rettferdig omstilling.⁷⁸

Nå har også Norge fått sin egen omstillingskommisjon som forhåpentligvis vil hente inn perspektiver, erfaringer og meninger fra et bredt spekter av folk, fagforeninger, organisasjoner og næringsliv langs hele Norges land. Uten en bred, demokratisk forankret omstilling risikerer Norge ikke bare å mislykkes med klimapolitikken, men å forsterke de politiske konfliktene som allerede preger samfunnet. Lykkes vi, kan den grønne omstillingen bli et bærekraftig og samfunnsbyggende prosjekt – forankret i både industrien, lokalsamfunn og de folkelige bevegelsene.

DE TI BUD FOR GRØNN INDUSTRI

1. Du skal ha hastverk: Vi krever et krafttak for grønn industrireising
2. Du skal ikke bedrive grønnvasking, men reelle utslippskutt og sirkulærøkonomi
3. Du skal skape og videreutvikle gode arbeids plasser over hele landet
4. Du skal respektere dagens bærekraftige næringer og naturens grenser
5. Du skal ikke begjære vår vannkraft som børs-objekt

6. Du skal forvalte industrinasjonens arvesølv nøysomt
7. La din oljepolitikk trygge framtidens grønne industrijobber
8. Du skal ta strategisk ansvar og bruke vår makt
9. Du skal både skape og dele
10. Du skal tenke globalt og handle globalt

Industriaksjonen og Natur og Ungdom 2023.

Mytene i veien for å ta styringen

Vi står fortsatt foran et veivalg. Norge kan enten drive videre på **autopilot** og håpe at oljealderen varer lenge nok og at klimaendringene løser seg selv, eller finne **ny kurs** og bygge framtidens industri på skuldrene av den gamle. Men mellom oss og en grønn industriomstilling står en mur av myter. Her er syv av de vanligste mytene, og syv svar på hvorfor mytene ikke stemmer. Vi håper disse svarene vil gi deg tro på at Norge kan sette kurs for en grønn industrialder.

Myte 1: Grønn industri er ikke lønnsomt

Hvis grønn industri virkelig hadde framtiden foran seg, ville markedet ordnet resten selv. Hvis batterier, hydrogen, havvind eller karbonfangst var gode nok ideer, ville investorer stått i kø uten at staten trengte å bruke milliarder på støtteordninger, lån eller subsidier. Staten kan ikke sløse penger på grønne industriprosjekter.

Ny industri er nesten aldri lønnsom fra start. Den må bygges opp gjennom investeringer, teknologiutvikling, prøving og feiling. Et marked hvor grønne løsninger lønner seg, må reguleres fram gjennom politikk. Slik var det med oljeindustrien. Slik var det med vannkraften. Og slik er det med grønn industri i dag.

Her er det avgjørende å skille mellom et finansielt perspektiv og samfunnsnytte. Fra et finansielt perspektiv ser man først og fremst på markedsverdi, risiko og hvor raskt en investering gir avkastning. Da framstår mange grønne industriprosjekter som for dyre, for usikre og for trege. Kapitalen søker dit fortjenesten er høyest og kommer raskest.

Snakker vi i stedet om samfunnsnytte, ser bildet annerledes ut. Da handler det ikke bare om hva som er mest lønnsomt for investoren i dag, men om hva slags produksjon, kompetanse, teknologi og arbeidsplasser Norge trenger å bygge opp for framtiden. Da blir ikke spørsmålet bare om et prosjekt gir rask gevinst, men om det bidrar til å utvikle nye verdikjeder, styrke eksportevnen, sikre industrimiljøer og legge grunnlaget for velferd også etter oljealderen.

Problemet er at grønn industri ofte dømmes ut fra et snevert finansielt perspektiv, mens behovet for omstilling egentlig må vurderes industrielt og samfunnsmessig. Mange grønne prosjekter krever store investeringer tidlig, har usikre markeder og lang tidshorisont. Det betyr ikke at de er uten verdi. Det betyr at markedet alene er for kortsiktig til å bære hele oppgaven.

Det virkelige spørsmålet er derfor ikke om grønn industri er lønnsom nok i dag. Det er om Norge har råd til å la være å bygge den.

Myte 2: Staten bør ikke «plukke vinnere»

Politikere vet ikke nok til å velge hvilke bedrifter eller sektorer som vil bli lønnsomme på sikt. Markedet vet bedre enn politikerne. Derfor bør staten nøye seg med generelle rammevilkår, mens private investorer avgjør hvilke selskaper og teknologier som faktisk fortjener å vokse.

Dette stemmer ikke særlig godt med virkeligheten.

Norsk oljeindustri ble ikke utviklet fordi markedet helt av seg selv oppdaget norsk sokkel og bygget den ut i fellesskapets interesse. Den ble utviklet gjennom aktiv statlig styring, eierskap, reguleringer og investeringer. Spørsmålet er derfor ikke om staten skal påvirke utviklingen, men hvordan. Når staten i dag prioriterer olje- og gasssektoren, uten å gi tilstrekkelig støtte til grønn industri, bidrar den til at fossilnæringen vinner.

Statens oppgave er ikke nødvendigvis å gjette hvilke enkeltselskaper som vinner. Oppgaven er å gjøre det mulig for nye næringer å vokse fram. Sagt på en annen måte: Staten må skape rom for at vinnerne kan lykkes.

Myte 3: Norsk olje er renere og mer demokratisk enn alternativene

Om verden fortsatt trenger olje og gass i noen år til, bør den i det minste komme fra Norge. Norsk olje er renere. Norsk gass er mer ansvarlig. Norske selskaper opererer under strengere regler. Og siden Norge er et demokrati, er det bedre at verden får energien sin herfra enn fra autoritære stater.

Det stemmer at norsk produksjon foregår under strengere regulering enn mange andre steder. Men som politisk begrunnelse for å videreføre oljealderen er argumentet langt svakere enn det høres ut som.

All fossil energi som forbrennes gir utslipp, uansett hvor «rent» den er produsert. Klimaproblemet ligger ikke først og fremst i at noen land produserer fossil energi skitnere enn andre. Problemet er at verden må bort fra fossil energi. Å hevde at norsk olje er litt bedre enn alternativene blir dermed fort en måte å slippe unna hovedspørsmålet på: hvordan Norge skal tilpasse seg en verden som faktisk skal bruke mindre olje og gass.

Argumentet om «demokratisk olje» blir derfor lett en forsinkelsestaktikk. En fortelling om at Norge kan vente litt til, tjene litt mer og håpe at selve omstillingen kan håndteres senere.

Myte 4: Det tryggeste er å fortsette med olje så lenge som mulig

Ikke ta unødvendig risiko. Ikke bruk store summer på usikre prosjekter. Fortsett med det vi kan, det vi tjener penger på, og det som har gjort Norge rikt. Omstillingen kan komme senere.

Det er et fristende budskap. Men tryggheten er delvis en illusjon. Spørsmålet er ikke om oljealderen skal ta slutt, men hvordan. Enten fordi verden lykkes bedre med klimapolitikken, fordi teknologiutviklingen skyver fossil energi tilbake, eller fordi ressursene gradvis tømmes. Å basere framtiden på at petroleumssektoren likevel skal bære Norge i all overskuelig framtid, er ikke forsiktighet. Det er å gamble på at omstillingen kan utsettes uten kostnad.

Men kostnaden ved å vente er høy. Det tar tid å bygge ny industri. Det tar tid å utvikle teknologi, leverandørkjeder, fagmiljøer og marked. Hvis vi venter til oljeinntektene faller før vi begynner for alvor, vil vi stå langt svakere. Da risikerer vi at det ikke blir noen kontrollert overgang, men en kaotisk nedgang. Og da har vi ikke nevnt kostnadene ved klimaendringene, som forsterkes ved fortsatt oljeutvinning.

Myte 5: Vi kan kjøpe det grønne fra andre land

Norge ikke trenger å bygge alt selv. Hvis andre land er bedre på batterier, solceller, vindturbiner eller hydrogen, kan vi heller kjøpe teknologien og konsentrere oss om det vi allerede er gode på. Vi er et lite land. Vi kan ikke vinne mot Kina, USA og EU i alle deler av den grønne industrien.

Det siste er sant. Norge kan ikke vinne alt. Men det betyr ikke at vi ikke kan være en industrinasjon.

Poenget er ikke å konkurrere med Kina og USA i alle ledd. Poenget er å ta posisjoner i verdikjeder der Norge allerede har kompetanse, ressurser og industrielle fortrinn. Det er derfor det er naturlig å satse på områder som havvind, grønn maritim industri, karbonfangst og annen avansert industri som bygger videre på det vi allerede kan.

Hvis vi overlater alt dette til andre land, overlater vi også framtidens arbeidsplasser, produksjonsmiljøer og teknologiske læring til andre. Å basere seg på å kjøpe alt vi trenger fra utlandet, uten å utvikle egen eksportindustri, betyr at vi avindustrialiserer Norge.

Myte 6: Når noen grønne prosjekter mislykkes, viser det at hele satsingen er feil

En fabrikkhall står tom. Et batteriselskap går over ende. Havvind går tregt. Kostnadene øker. Dette beviser at hele ideen om grønn industri var et luftslott.

Men industriutvikling fungerer ikke slik.

Når ny industri bygges, vil noen selskaper falle fra. Noen teknologier vil tape. Noen prosjekter vil bli forsinket eller vise seg å være dårlig planlagt. Hvis standarden er at alle prosjekter må lykkes på første forsøk, ville ingen ny næring noen gang blitt bygget. Prosjekter som går over ende er ikke et argument mot grønn industri. De er et argument for bedre industripolitikk.

Myte 7: Det grønne skiftet er egentlig et grådig skifte

Grønn omstilling er egentlig bare et nytt pengespill for konsulenter, investorer, kraftselskaper og store eiere. I denne fortellingen er grønn industri ikke et samfunnsprosjekt, men en ny måte å flytte fellesskapets penger over i private lommer på.

Det er lett å forstå hvorfor denne påstanden får fotfeste. Noen prosjekter er grønnevasket. Noen selskaper har jaktet subsidier raskere enn de har bygget industri. Og når staten tar risikoen, mens private aktører sitter igjen med gevinsten, er kritikken legitim.

Men det betyr ikke at grønn industri som idé er grådig. Det betyr at den må styres bedre.

Hvis fellesskapet bidrar med kapital, må det være under vilkår. Støtte må knyttes til samfunnsnytte, anstendige arbeidsforhold og at verdier kommer tilbake til fellesskapet når prosjekter lykkes. Lokalsamfunn må få del i fordelene, ikke bare bære ulempene. Det grønne skiftet blir ikke mindre grådig av å overlates til markedet. Tvert imot.

«Hvis standarden er at alle prosjekter må lykkes på første forsøk, ville ingen ny næring noen gang blitt bygget.»

Tilbake til veivalget

Norge er blitt et rikt land i oljealderen. Dette har gitt oss arbeidsplasser, eksportinntekter og en velferdsstat få andre land kan måle seg med. Men det som ble bygget opp en gang, kan også bygges ned. Ikke nødvendigvis i ett dramatisk sammenbrudd, men gradvis mens vi forteller oss selv at det ennå ikke haster. At det tryggeste er å vente. At markedet vil ordne resten. At vi kan fortsette som før litt til.

Det er denne forestillingen som er den egentlige risikoen. For framtiden kommer ikke til å ligne på fortiden. Verden rundt oss er allerede i endring. Fossil energi skal fases ut. Nye teknologier bygges opp. Markeder flyttes. Spørsmålet er ikke om Norge blir berørt. Spørsmålet er om vi møter endringen med styring, vilje og retning – eller med nøling og et vagt håp uten handling.

Det finnes ingen enkel vei gjennom en omstilling av denne størrelsen. Det vil koste. Det vil skape konflikt. Noen prosjekter vil mislykkes. Noe må velges bort for at noe annet skal bygges opp. Men alternativet er ikke stillstand. Alternativet er at omstillingen skjer uten plan, uten retning og uten at vi har bygget noe nytt å stå på når den gamle økonomien mister kraft. Vi kan nok en gang bli stående igjen som eksperter på seilskip, mens resten av verden har gått over til damp.

Norge har fortsatt mer å bygge på enn de fleste: kapital, kraft, kompetanse, industrihistorie og sterke fellesskap. Vi har kunnskapen. Vi har ressursene. Det vi mangler, er ikke mulighet, men beslutsomhet.

Dette handler ikke bare om klima eller industri. Det handler om hva slags land Norge skal være når oljealderen en dag er over. Om vi skal møte den dagen som et samfunn som ventet for lenge, eller som et samfunn som tok styringen i tide.

«Ingen vil miste det vi har
bygget opp i fellesskap.»

Sluttnoter

- 1 «Norsk skipsfartshistorie før 1940», Store norske leksikon, mai 2026
- 2 «Stavanger-verft nedbemanner – 300 kan miste jobben», E24.no, 28.8.2025
- 3 «Meld. St. 31 (2023–2024) Perspektivmeldingen 2024», Finansdepartementet
- 4 «Fakta om norsk næringsliv», SSB.no, mai 2026
- 5 «Rettferdig grønn omstilling», Samfunnsøkonomisk Analyse, 2024
- 6 «Hele landets industri», offshorenor.no, 15.3.2023
- 7 SSB oppgir verdiskapingen i næringslivet i bruttoprodukt i basisverdi, det vil si verdien av det som er produsert minus driftskostnadene forbundet med å produsere det. Kilde: «Fakta om norsk næringsliv», SSB.no, mai 2026
- 8 «Eksport av olje og gass», norskpetroleum.no, mai 2026
- 9 «Leverandørindustrien», norskpetroleum.no, mai 2026
- 10 «Fakta om Norsk næringsliv», SSB.no, mai 2026
- 11 «Fortsatt leting etter olje og gass er bra for Norge og avgjørende for Europa», offshorenor.no, mai 2026
- 12 «Miliband and Jørgensen: Clean energy is Europe's only route to security and prosperity», politico.eu, 26.1.2026
- 13 «Climate change is speeding up – the pace nearly doubled in ten years», nature.com, 6.3.2026
- 14 «Reinvigorating America's Beautiful Clean Coal Industry and Amending Executive Order 14241», whitehouse.gov, 8.4.2025
- 15 «Solar power generation drives electricity generation growth over the next two years», eia.gov, 16.1.2026
- 16 «300 kan miste jobben ved Rosenberg Worley: – En mørk dag», nrk.no, 28.8.2025 og «Aker Solutions nedbe
manner med 500 årsverk», nrk.no, 7.1.2026
- 17 Tall og fakta er hentet fra «Climate Action Fast Facts», un.org, 13.5.2026
- 18 «Norsk batterifeber kan gi titusenvis av nye arbeidsplasser. Men det krever mer strøm», E24.no, 24.11.2021
- 19 «Solberg vil gjøre Norge til verdensmester i grønne investeringer», nrk.no, 5.1.2017
- 20 «Støre ut mot megakontrakter: – En dum stat», vg.no, 18.6.2021
- 21 «Klare for et grønt industrieventyr?», hadeland.no, 16.4.2021 og «Norsk batterifeber kan gi titusenvis av nye
arbeidsplasser. Men det krever mer strøm», E24.no, 24.11.2021
- 22 «Opner områder for havvind i Noreg», Olje- og energidepartementet, 12.6.2020
- 23 «Regjeringen setter nye mål for havvind», E24.no, 11.5.2022
- 24 «Enova støtter Freyr med 142 mill. til pilotering av fremtidsrettet batteriteknologi, nt.no, 3.3.2021
- 25 «Norsk batterifeber kan gi titusenvis av nye arbeidsplasser. Men det krever mer strøm», E24.no, 24.11.2021
- 26 «NHO og LO tror på 30.000 batterijobber: – Det må til en milliardsatsing», E24.no, 23.5.2021
- 27 Hydrogen som industri består av tre ledd; 1) bærekraftig produksjon av hydrogen og ammoniakk som driv
stoff, 2) utvikling av skip og lastebiler som kan gå på hydrogen eller ammoniakk, og 3) infrastrukturen mellom
produksjon og forbruk (lagring og rørdninger)
- 28 «Veikart 2.0: Grønt industriløft», Nærings- og fiskeridepartementet, 28.9.2023
- 29 «Veikart for grønt industriløft», Nærings- og fiskeridepartementet, 23.6.2022
- 30 «Hydro, Equinor og Panasonic dropper batterisatsing», dn.no, 29.11.2021
- 31 Ibid.
- 32 «Slik gikk det med batterifabrikkene», E24.no, 24.11.2024
- 33 «Det grønne skiftet på sjøen har stagnert», nrk.no, 5.6.2023
- 34 «Pareto om hydrogen i 2024: – Et katastrofeår», E24.no, 3.2.2025
- 35 «Preget av naboklager og tjener ikke penger – nesten nytt biogassanlegg stenger plutselig», nrk.no,
25.10.2023 og «Statkraft vil skrote grønt demoanlegg», E24.no, 4.9.2025
- 36 «Enorm interesse for norske havvindutbygginger», E24.no, 12.8.2021
- 37 «To søknader om å delta i konkurranse om flytende havvind i Utsira Nord», Energidepartementet, 15.9.2025
- 38 «Regjeringen vil tildele områder for 30 GW havvind før 2040», tu.no, 11.5.2022

39 «Preget av naboklager og tjener ikke penger – nesten nytt biogassanlegg stenger plutselig», nrk.no, 25.10.2023

40 «Statkraft vil skrote grønt demoanlegg», E24.no, 4.9.2025

41 «Milliardavtale skulle redde bygdas hjørnesteinsbedrift – nå er de konkurs», nrk.no, 21.8.2023

42 «Rec Solar legger ned i Norge – rundt 100 mister jobben», tu.no, 22.11.2023

43 «Første CO₂ lagret under havbunnen i Nordsjøen: – En milepæl», nrk.no, 25.8.2025

44 «Milliardprosjektet er ferdig: – Godt for verden», nrk.no, 2.12.2024

45 «Gjenopptar karbonfangst i Oslo – skal lagres på havets bunn», nrk.no, 27.1.2025

46 «Norsk batteripulver ønsket av USA», nrk.no, 17.1.2024

47 «Vianode med milliardavtale i USA», tu.no, 15.1.2025

48 «World Energy Investment 2025, Executive summary», iea.org

49 «Tankesmie: Vind- og solenergi større enn fossil energi i EU» NTB via tu.no, 22.1.2026

50 «Slik svarer EU-kommisjonen på USAs grønne milliardpakke: – Kappløpet er i gang», E24.no, 17.3.2023

51 «Inflation Reduction Act», wikipedia.org, april 2026

52 «The US Inflation Reduction Act one year on – what's been achieved for the green economy?», weforum.org, 21.8.2023

53 «Vestre skeptisk til 'subsidiekappløp': – Sannsynligvis oppskriften på dårligere og dyrere løsninger», dn.no, 31.1.2023

54 «China's wind giants are coming for Europe», economist.com, 30.12.2025

55 «Europe's 'staggering' clean power gains undermined by failure to phase out fuel-burning machines», 23.3.2026

56 Les mer i «Det store strømsjokket. Om hva som gikk galt og hva vi kan gjøre med det» av Manifest Analyse, Forlaget Manifest, 2022

57 «Industrien frykter et ras av oppsigelser: – Strømkrisa er langt fra over», frifagbevegelse.no, 29.11.2023

58 «Mer av alt – raskere. Energikommisjonens rapport», NOU 2023:3

59 «Rapport fra Alternativ energikommisjon», november 2022

60 «Kraftig investeringsvekst i kraftforsyning i 2025», ssb.no, 14.8.2025

61 «Norsk oljehistorie», snl.no, mai 2026

62 «Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet», Kompetansebehovsutvalgets temarapport 1/2023

63 «Støre ut mot megakontrakter: – En dum stat», vg.no, 18.6.2021

64 «Veikart for grønt industriløft», regjeringen.no, 23.6.2022

65 «'De ti oljebud' vedtatt for 50 år siden», stortinget.no, 26.1.2026

66 «DNB-sjefen vil mobilisere pensjonsmilliardene til ny vekst», shifter.no, 29.1.2026

67 «Investeringer i olje og gass, industri, bergverk og kraftforsyning», ssb.no, 12.2.2026

68 «Eierskap til kraftverk», nve.no, 13.3.2026

69 Natur og Ungdom, post på Facebook 4.2.2026

70 For eksempel: «Datasentre og det grønne skiftet», greenmountain.no og «Avgjørende for det grønne skiftet og for trygge helårige arbeidsplasser i nord», itromso.no, 4.3.2026

71 «Listhaug taler til landsmøtet: – Aldri mer 9. april!», nrk.no, 19.4.2024

72 «Drill, baby, drill», wikipedia.org, mai 2026

73 «Sløsing eller satsing», Sigurd Jorde, Manifest Analyse, Notat 2-2025.

74 «The Inaugural Address», whitehouse.gov, 20.1.2025

75 «Mange vil ikke ha vindkraft – her er rådene som gir mindre motstand», forskning.no, 1.3.2022

76 «Vindkraft: Vinden som snudde», forskning.no, 10.3.2021 og «Storm og stille rundt vindkraftutbygging i Norden», forskning.no, 6.9.2023

77 «Den grønne omstillingen som oljearbeidernes interesselandskap», Camilla Houeland og David Jordhus-Lier, Søkelys på arbeidslivet vol. 43, utg. 1, Scandinavian University Press, 15.1.2026

78 Just Transition Commission, justtransition.scot

Kildeliste figurer

Figur 1: <https://www.norskpetroleum.no/okonomi/statens-inntekter/>

Figur 2: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside/norsk-naeringsliv>

Figur 3: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside/norsk-naeringsliv>

Figur 4: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside/norsk-naeringsliv>

Figur 5: <https://www.sodir.no/aktuelt/publikasjoner/sokkelkart/>

Figur 6: <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=48936>

Figur 7: <https://www.macrotrends.net/1369/crude-oil-price-history-chart>

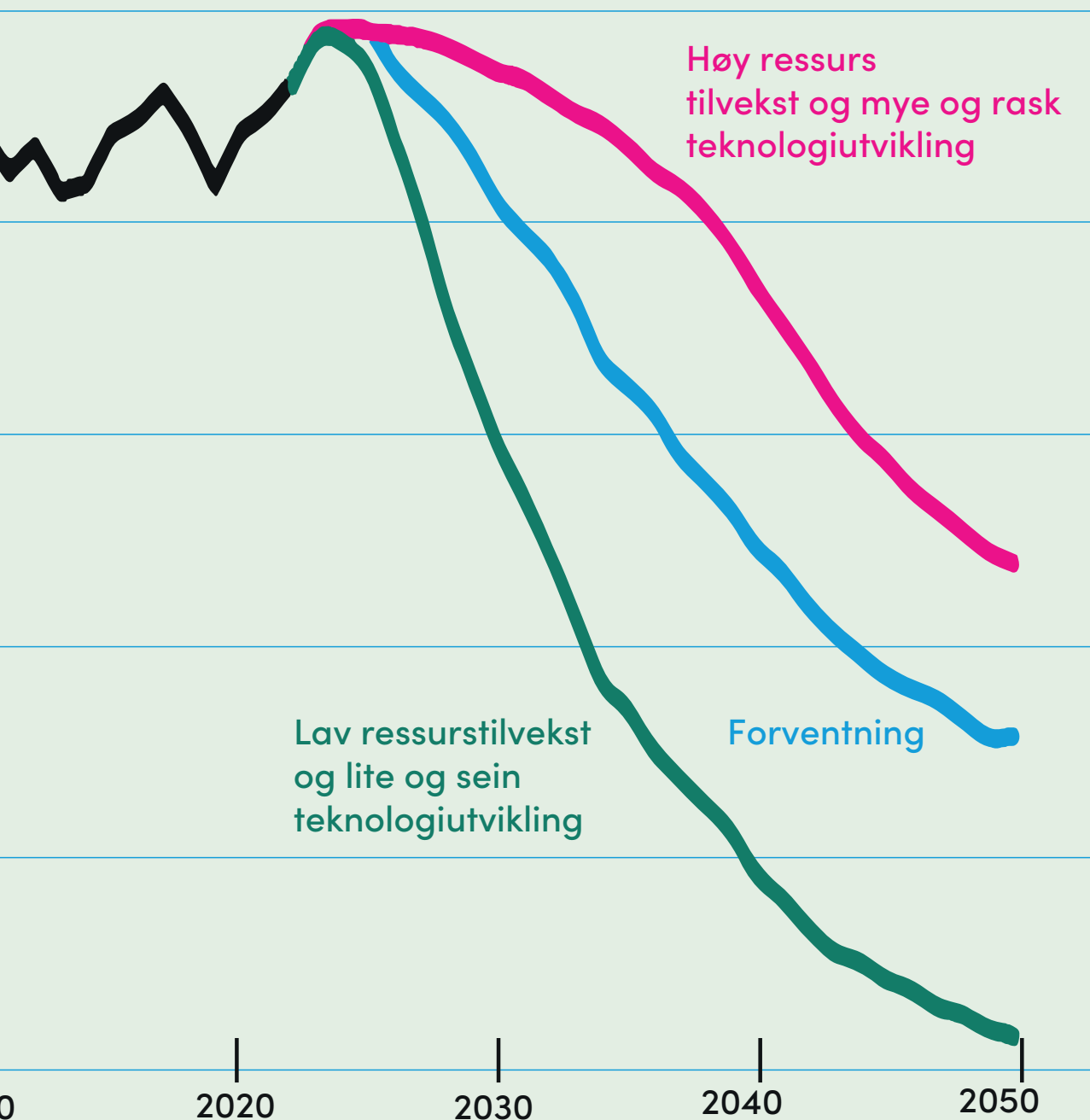
Figur 8: <https://ourworldindata.org/grapher/co2-emissions-by-fuel-line?tab=discrete-bar&time=latest>

Figur 9: <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft>

Figur 10: <https://www.sodir.no/aktuelt/publikasjoner/rapporter/ressursrapporter/ressursrapport-2022/6-framtidig-produksjon-og-inntekter/>

Figur 11: <https://www.ssb.no/energi-og-industri/industri-og-bergverksdrift/statistikk/investeringer-i-olje-og-gass-industri-bergverk-og-krafforsyning/artikler/kraftig-investeringsvekst-i-krafforsyning-i-2025>

Sokkeldirektoratets tre spådommer for produksjon av olje og gass på norsk sokkel

Figur 10: Norsk oljealder vil ta slutt. Spørsmålet er om vi fortsetter som i dag (blå kurve), forsøker å forlenge produksjonen (rosa kurve) eller at produksjonen faller ukontrollert (grønn kurve). I sokkeldirektoratets framstilling beskrives de siste to som «lav» eller «høy ressurstilvekst». I et klimaperspektiv burde den grønne kurven falt enda brattere, men det vil kreve at vi raskt bygger opp alternative inntekter og arbeidsplasser til oljeindustrien.

Om få år vil vår viktigste kilde til rikdom og velferd, nemlig eksport av olje og gass, være kraftig redusert. Spørsmålet er ikke når produksjonen skal avvikles, men hvordan det skjer. Tar vi kontroll over utviklingen, eller lar vi den skje kaotisk?

Velger vi rett, kan vi sørge for nye industriarbeidsplasser, gode lokalsamfunn, eksportinntekter og en reel grønn omstilling. Velger vi feil, kan vi ende opp med et industrielt rustbelte langs den norske kysten og manglende eksportinntekter. Dette veivalget kan du lese om i denne utgivelsen.